1896. HARMINCZADIK ÉVFOLYAM. 281. SZÁM. BUDAPEST, HÉTFŐ, OKTÓBER 12.

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, IV. PAPNÖVELDE-UTCZA 8.
Telefon száma 55—88.
KÉZIRATOKAT NEM KÜLDÜNK VISSZA.
CSAK BÉRMENTES LEVELEKET FOGADUNK EL.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Vidékre postán v. helyben házhoz hordva.
Egy évre . . . . 20 frt. | Egy negyedévre . 5 frt.
Egy fél évre . . 10 frt. | Egy hóra . . 1 frt 80 kr.
Külföldre: 3 hóra Németországba 6 frt 70 kr. Franczia-, Olasz-, Orosz-, Török-, Görög-, Spanyolországokba, Svájcz-, Románia- és Szerbiába, valamint amaz országokba, melyek a postaszerződéshez tartoznak, negyedévre 9 frt 30 kr.
Egy szám ára 6 kr.

EGYETÉRTÉS

Csávolszky Lajos
tulajdonos és felelős szerkesztő.

Kossuth Ferencz
főmunkatárs.

KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, IV. PAPNÖVELDE-UTCZA 8.
Telefon száma 63—54.
HIRDETÉSEKET ÉS NYILTTÉRBE VALÓ KÖZLEMÉNYEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL.

PÁRISBAN főügynökségünknél:
John F. Jones & Cie. 31 bis. Faub. Montmartre.
Frankfurtban a/M: Daube G. L. és Társa.
Bécsben: Danneberg I., I. Kumpfgasse Nr. 7.
Dukes M. utódai. I., Wollzeile Nr. 6—8.
Haasenstein és Vogler. I., Wallfischgasse 10.
Mosse Rudolf Seilerstätte Nr. 2.
Oppelik A., Stubenbastei Nr. 2.
Schalek Henrik, I., Wollzeile Nr. 14.
és valamennyi hirdetési iroda.

Budapest, október 12.

A tegnapi vasárnapon országszerte beszámolók, programmbeszédek hangoztak s a tegnapi nappal valóban az egész ország belement már a választási mozgalmakba, a harczba, a mely számos helyen előreláthatólag rendkivül heves, sőt elkeseredett lesz. A függetlenségi Kossuth-párt is számos helyen kiáltotta ki tegnap a jelöltjét s a tiszta 48-as lobogó bent van már a választási harcz közepében. A tegnapi nap egyik legkiemelkedőbb mozzanata mindenesetre gróf Apponyi Albert jászberényi beszéde volt. A nemzeti párt vezére nagyszabásu beszédben fejtette ki politikai hitvallását, a melyben mit sem enged eddig vallott elveiből. A jászberényi ut és beszéd annyival is nagyobb figyelemreméltó, mert immár tudvalevő dolog, hogy a Bánffy-kormány minden áron és minden eszközzel meg akarja buktatni Apponyit Jászberényben, abban bizva, hogy Apponyi ez esetben máshol sem vállal mandátumot és visszalép a politikai élettől. Ezt a feltevést némileg igazolni látszik Apponyi, a mikor beszédében azt mondja, hogy a jászberényi választók kezébe teszi le politikai jövőjét. Az bizonyos, hogy a kormány már is óriás erőlködéseket fejt ki Jászberényben s a küzdelem Erdély igazságügyminiszter és Apponyi Albert közt nagyon elkeseredett lesz, de azt, hogy Apponyi kimaradhasson a magyar képviselőházból, el sem képzeljük. A kormánynak Apponyi ellen inditott hajszájának hirére a főváros ellenzéki polgárai már is arra gondolnak, hogy Apponyit a lelépett Kamermayer helyébe a belvárosban megválaszszák, a hol az egyesült ellenzék jól van szervezve s ha akczióba lép, diadalra juttatja jelöltjét.

A tegnapi napon elhangzott kormánypárti beszámolók és programmbeszédek egyik legérdekesebb sajátossága a jelölteknek a kvótáról való nyilatkozata. Egyik-másik kormánypárti jelölt már csaknem negyvennyolczas programmot mondott különben is a választók megtévesztésére. Morzsányi Károly például az országnak az önálló jegybankhoz való jogát emlegette fennen s kijelentette, hogy az önálló vámterület mellett foglal állást, ha az eddigi hátrányos állapot megmarad. A kormánypárti jelöltek nagyrésze határozottan kijelentette, hogy a magyar kvóta-bizottság álláspontjára helyezkedik, többen pedig egyszerüen és kereken tiltakoztak a kvóta felemelése ellen, mig mások tartózkodóan beszéltek e kérdésről. Mindenesetre jól tudják a választók, mi az értéke a kormánypárti jelölt igéretének, a ki önálló vámterületet, magyar jegybankot emleget s tiltakozik a kvóta felemelése ellen. A józan választókat bizonyára nem fogják e hiu kijelentések félrevezetni.

Gróf Apponyi Albert beszámolója.

— Az *Egyetértés* tudósitójától. —

Jászberény, okt. 11.

Gróf *Apponyi* Albert, a nemzeti párt vezére, tegnap a választókerületébe Jászberénybe érkezett, hogy beszámolóját és előadja programmbeszédjét, mely egyuttal *a nemzeti pártnak további programmja is.*

Apponyit a jászok, tegnap is azzal a tüntető lelkesedéssel fogadták, mint évekkel ezelőtt, s ma is oly szilárd a nemzeti párt, mint 1892-ben volt, a midőn Apponyinak nem volt ellenjelöltje. A jászberényieknek egy küldöttsége utazott a gróf elé Hatvanig s itt *Pethes* Béla üdvözölte Apponyit, ki röviden válaszolt Pethes beszédére, s megköszönte a tüntető fogadást.

Jászberényben ezrekre menő nép fogadta Apponyi Albertet óriási örömriadallal. Jászberényben *Koncsek* István polgármester üdvözölte Apponyit s már előre jelezte azon nem épen tisztességes akcziót, melyet az ellenpárt hivatalosan támogatva, kifejtet.

A beszámoló beszéd 11 órakor kezdődött a főteren, jelen voltak *Günther* Antal, *Beöthy* Ákos, *Bánó* József, *Hodossy* Imre, *Sághy* Gyula és *Kovács* Albert képviselők.

Apponyi a közönség éljenzései közben, a következő beszédet mondotta:

A beszámoló.

Mélyen tisztelt választó közönség!

Egy eseményekben gazdag országgyülés lefolyása után visszaadom önöknek kezébe azt a mandátumot, melyet majdnem öt esztendő előtt reám ruháztak. Visszaadom önöknek oly tisztán és mocsoktalanul, a mint azt önök kezéből kaptam. (Zajos éljenzés.)

Az önök becsülete abban nyilvánul, hogy ahhoz a képviselői megbizáshoz, melyet reám ruháztak, nem vegyült egy fillérnyi önérdek, nem vegyült abba bele egy csepp hivatalos befolyás. (Igaz! Ugy van!) Az én becsületem abban áll, hogy azokhoz az elvekhez, melyeknek alapján bizalmukat birtam, nemcsak ezen az országgyülésen, de büszkeséggel mondom, tizenöt esztendő óta, mióta önöket képviselem, hüségesen és tántorithatlanul ragaszkodtam. (Zajos éljenzés.)

Most, t. választóközönség, nehéz és sulyos küzdelembe megyünk; és én, t. barátaim, a politikai véleményszabadság hive lévén, semmi kivetni valót nem találok abban, hogy ha itt ebben a városban oly választók vannak, kiknek politikai meggyőződése az enyémtől eltér, azok párttá alakuljanak, jelöltet hozzanak. Ez a legjózanabb, legtermészetesebb dolog a világon. Csak egyenlő fegyverekkel küzdjünk (Élénk helyeslés.), elvet állitsanak elv ellen; meggyőződést állitsanak meggyőződés ellen és ne vegyitsük ebbe a harczba sem a hivatalos tekintélylyel való visszaélést, sem az önérdeket, legyen az akár egyéni, akár helyi természetü. (Igaz! Ugy van!)

Én, t. választóközönség, előre kijelentem, hogy én Jászberény városának képviselői megbizását csak ugy és akkor fogadom el, hogy ha ugyanazokkal a tiszta, kifogástalan eszközökkel jutok annak birtokába most is, a milyenekkel azt eddig nyertem. (Zajos éljenzés.)

Tizenöt esztendő óta most először történik, hogy a szabadelvü párt ebben a városban kitüzi zászlaját. És ez nemcsak feljogosit arra, de kötelességemmé is teszi, hogy ezt a zászlót közelebbről megnézessem önökkel és eseteljem önök előtt, hogy a maga valójában ez a zászló mit jelent. (Halljuk! Halljuk!) A pillanat erre nagyon kedvező, mert a t. szabadelvü párti kormányt most két nagy politikai cselekvése közben láthatjuk és festhetjük le.

Most készülnek megkötni Ausztriával a közgazdasági és pénzügyi kiegyezést és most készülnek az országos választásokra. Lássuk, hogyan veszi ki magát az uralkodó politika ennek a két nagy politikai cselekvésnek megvilágitásában. (Halljuk!)

A kiegyezés.

A kiegyezési tárgyalásokról és azoknak eddigi eredményeiről, arról, hogy mit végzett egymás közt a két kormány, felvilágositásokat adott nekünk költségvetési beszédében legutóbb a magyar pénzügyminiszter. Csakhogy az ő szerencsétlenségére felvilágositásokat adott róla az osztrák pénzügyminiszter is. És bizony ez a kétféle felvilágositás egy kissé különösen néz ki, mindegyik másképen. (Élénk derültség.)

A mit a magyar pénzügyminiszter mondott, az természetesen mind igaz. De volt az igazságnak oly része is, melyről bölcsen hallgatott és melyet csak az osztrák pénzügyminiszter beszédéből tudunk meg. Igy például azt mondja a magyar pénzügyminiszter, hogy a kormánynak sikerült keresztülvinni annak a visszaélésnek megszüntetését, hogy Tirolban és Voralbergben, mikor mi vámközösségben élünk, a magyar gabona után vámot szednek. Nagyon szép, ha sikerült a kormánynak a visszaélés megszüntetését elérni. Éljeneztek is már neki. Néhány napra rá azonban az osztrák pénzügyminiszter mondta meg, hogy ennek a visszaélésnek megszüntetése csak 1903-ban várható.

Azt mondta a magyar pénzügyminiszter, hogy a két kormány fenntartotta magának a teljes szabadságot arra nézve, hogy mindegyik a maga államának iparát előmozditsa. Igen, de pár napra rá elmondja nekünk az osztrák pénzügyminiszter, hogy a két kormány megállapodott abban, hogy a vasutakon az egyik államnak termékeit sem szabad kedvezőbb dijtételek mellett szállitani, mint a másikét. Mit tesz ez t. választóközönség? Azt teszi, hogy eddig a magyar államvasutakon a magyar iparos készitményeit olcsóbbért szállitották, mint az osztrák iparosét és ez nem több, mint igazságos, mert hiszen a magunk gazdasági életének megerősitésére fektettünk be oly rengeteg pénzt az államvasutakba. Ezentul ezt nem szabad tenni, hanem az osztrák iparosoknak portékáját épen oly olcsón kell szállitani, mint a magyar iparos portékáját (Felkiáltások: Szégyenletes.)

És még ennél is érdekesebbet tudtunk meg az osztrák pénzügyminiszter ur beszédéből. Eddig a mi gyakori nógatásunkra keresztülvittük azt, hogy mikor az állam vagy az államtól függésben levő bármely vállalat megrendeléseket tett, hát csak magyar iparosnál teheti azokat. Most elmondja nekünk az osztrák pénzügyminiszter ur, hogy a két kormány megállapodása szerint az állami és állami befolyás alatt álló megrendeléseknél ezentul nem szabad tekintettel lenni arra, hogy magyar iparostól vagy osztrák iparostól jön-e az ajánlat, hanem csak arra kell tekintettel lenni, hogy melyik az olcsóbb.

Nos hát, t. barátaim, kell-e ennél több, hogy a létért amugy is nehezen küzdő magyar kisiparos-osztály véglegesen tönkre menjen, hogy ha mi az állami és állami befolyás alatt álló szállitások oroszlánrészét az osztrák iparosoknak juttatjuk. Ezeket tudjuk meg az osztrák pénzügyminiszter ur beszédéből. De megtudunk még egyebet is. A magyar pénzügyminiszter elmondta nekünk, hogy a két állam kormánya megállapodott arra nézve, hogy idegen államoknak forgalmát nem közvetitheti olcsóbban, mint a vámszövetségben álló két állam egyikének forgalmát. Tudják, t. polgártársaim, hogy ez mit jelent? Eddig gyakran volt panaszunk arra nézve, hogy Galiczián át az orosz buzát az osztrák államvasutakon olcsóbban vitték ki, mint a magyar buzát. No hát most a magyar pénzügyminiszter ur előadása szerint a magyar kormány elérte volna azt, hogy többé nem szabad az osztrák államvasutakon az orosz buzát olcsóbban szállitani, mint a magyar buzát, a mivel szemben természetesen mi sem szállithatunk idegen portékát olcsóbban, mint osztrák portékát. Igen, de pár napra reá az osztrák pénzügyminiszter ur azt mondja: létrejött egyezmény a két kormány közt, hogy egyik állam portékáját sem szabad drágább viteldijjal vinni, mint az idegen államokét.

De igen fontos, hogy az osztrák vonalra nézve kivétel történik ezen elv alul. Már most találgathatjuk, hogy mi ez a kivétel; és bármennyire találgatjuk, nem képzelhetünk, nem gondolhatunk más kivételt, minthogy épen a galicziai vasutakon van az osztrák kormánynak fentartva a szabadsága, mert az osztrák államnak épen ezen a vonalán áll érdekében a forgalmat a dunai gőzhajózás versenyével szemben magához vonni. Tehát olyan forgalmi egyezményt kötöttek ki, melynek kivétele valószinüleg azon a ponton van, a hol az egyezmény ránk nézve értékes volna.

De ezzel még nincsenek befejezve ezen kiegyezési munka szépségei, a miket a két pénzügyminiszter előadásából megismertünk. A magyar pénzügyminiszter elmondja nekünk, hogy ők a vámszövetségnek 10 évi meghosszabbitásában megegyeztek, a mostani vámtarifával, mely Magyarország termelési érdekeire nézve sérelmes. Ez a vámtarifa mit jelent? Azt jelenti, hogy az osztrák iparnak termékei nagy, majdnem tiltó vámvédelemben részesülnek, ugy hogy az osztrák ipar kedvéért a magyar ember mindent a mit vesz, ruházatát, házi felszerelését drágábban kénytelen fizetni, mint máskülönben fizetné.

Hát ez fenmarad. És ezzel szemben a magyar gazdának mindene, gyapjuja, buzája, mindenféle gabnanemüje igen elégtelen, csekély védelemben van részesitve. A mai berendezés mellett a magyar gazda kétszeresen van sujtva, sujtva van mint eladó, a mennyiben portékáját nem védelmezi a vámtarifa és sujtva van mint vevő, a mennyiben az osztrák ipar megvédése czéljából mindent drágábban fizet, a mit vesz. Ezen az alapon a vámszövetséget fentartani nem akartuk.

Hozzáteszi, igaz a pénzügyminiszter, hogy 1902-ben, a mikor külföldi szerződéseink lejárnak, alkudozni fog az osztrákokkal, vajon nem lehetne-e a vámtarifát megváltoztatni a mi javunkra? De tisztelt barátaim! Ma ime le vagyunk kötve tiz esztendőre, az osztrák nem lesz olyan bolond, hogy a mi szép szemeinkért feladja az előnyt. Kapaszkodni fog ahhoz a méltánytalan, igazságtalan s a magyar gazdát kétszeresen sujtó s a magyar iparost meg nem védő szerződéses tarifához, még öt évre. (Ugy van!) Ezzel szemben, hogy igazságos legyek, vivmányként szerepel az őrlési forgalom megszüntetése, annak a visszaélésnek a megszüntetése, hogy bizonyos nagy malmok őrlés czimén vámmentesen hozhassák be külföldről a gabonát és áll még a másik előny, tudniillik az állatforgalom szabadságára nézve, oly irányban, hogy azt ne lehessen betegségek ürügye alatt alákötni, szintén valami egyezmény jött létre az osztrák kormánynyal.

Hát én ezeket nem kicsinylem, hiszen ha nem egyenesen rosszakarattal alkudozik a mi kormányunk az osztrák kormánynyal, a mit még a jelenlegi kormányról sem lehet feltenni, nem képzelhető, hogy valami vivmányt ne érjen el. A kérdés az, hogy elegendő-e ez. Mit ér az a vivmány, ha ezzel szemben a vámtarifának alapjában rosz, igazságtalan mai tételei és a minket megnyomoritó egész rendszer fentartatik. Az eredmény, közgazdasági szempontból tehát az, hogy a kormány az uj szerződésben a magyar mezőgazdaságról igen mostohán gondoskodott s a magyar ipart s különösen a kisipart, egészen feledte.

Mert a vámközösségben kettővel gyakorolhat a kormány kedvezést. Nyujthat védelmet a magyar iparnak azzal, hogy a vasutakon annak termékeit olcsóbban szállitja és azzal, hogy a saját rendeléseit csak magyar iparosnál teszi meg. És ime, a magyar kormány mindkettőről lemondott. (Ugy van!)

Ez, tisztelt barátaim, a szabadelvü párt közgazdasági politikájából egy mutatvány. (Ugy van! Ugy van!) De most jutok még a legnagyobb kérdéshez, ahhoz, a mi felháboritja az egész országot, a kvóta-kérdésre. (Halljuk! Halljuk!)

A kvóta.

T. barátaim! Mielőtt erre térnék, előbb kell, hogy felemlitsem azt is, a mi a kormánynak előnyére szól. Az uj szerződésnek megkötésénél az osztrák kormánynyal ugy állapodtak meg, hogy a fogyasztási adóknál megszünik az a visszás állapot, a mely évek óta fennt állott, a mely szerint a Magyarországon fogyasztott czukor, sör, ásványolaj után az adó az osztrák államkincstárba folyt. Ezzel csak visszaszerezték nekünk azt, a mi a mienk, megszüntettek egy botrányt, a mely az igazság, a dolog természete és a törvénynek világos szava és szelleme ellenére hosszu éveken át fennállott. Igaz, ezt visszaszerezték nekünk, de ezzel nyomban kapcsolatosan együtt jár a közösügyi kvótának felemelése.

Ugy állitotta oda az osztrák kormány a kérdést, hogy a magyarnak azt, a mi Isten és ember előtt az övé, a magyar ember fogyasztásának az adóját csak akkor adja vissza, ha viszont Magyarország beleegyezik közösügyi kvótájának felemelésébe, szóval: ha azt, a mi igazság szerint az övé, ugyannyival, talán még többel, ismét megvásárolja. De hát, t. barátaim, akadna-e önök között olyan ember, a legegyszerübb is, a ki a tulajdon birtokát pénzen megvásárolni hajlandó volna? Akad-e olyan ember, a ki midőn tőle valamit jogtanul elvettek, és a mit igy jogtalanul elvettek tőle, visszahozzák, annak árát vagy áránál többet ezért megfizetni hajlandó volna? (Zajos helyeslés.) És ez az, a mit velünk tétetni akarnak.

És t. barátaim! miért mondom én olyan határozottan, hogy a kvótát fel fogják emelni? Hiszen nem mondták ki, a magyar kormány egy szóval sem mondta ki, hogy a kvótának felemelésébe bele fog egyezni, sőt a magyar kvótabizottság, a melyben a kormánypártnak tagjai többségben vannak, egyhangulag elhatározta, hogy a magyar kvótának felemelésébe beleegyezni nem fog. És mégis miért merem állitani teljes joggal, hogy a magyar kormány a kvótát fel fogja emelni, hogyha a szabadelvü párt e választásokból győzelmesen kerül ki? Igen egyszerü azért, mert a kormányt megkérdeztük, megkérdeztük a kvótabizottságban, megkérdeztük az országgyülésen kétszer is, valljon szint, mondja meg, ugyan mi a szándéka, hogy mikor a választók elé kerül a kérdés, lásson tisztán benne az ország, ragaszkodik-e a kormány a jelenlegi kvótához? Ha igen, mondja meg s az egész nemzet köréje fog sorakozni és ezzel is erőt ad Magyarország igazi fenntartásának, ha pedig fel akarja emelni a kvótát, legyen bátorsága a választók elé állani és azt mondani: én fel akarom emelni a kvótát, fel akarom emelni ezzel adóitokat, közterheiteket, szavazzátok meg, ha ugy tetszik. (Riadó éljenzés. Éljen gr. Apponyi Albert!)

De t. választó közönség, a kormány ezek egyikét sem tette meg, hanem e helyett bujkál s az ország választó közönségét nem érdemesiti arra, hogy neki szándékait tisztán megmondja. Pedig az osztrák pénzügyminiszter nyiltan megmondta, hogy az osztrák kormány ragaszkodik a kvóta leszállitásához, s a magyar kvóta felemeléséhez. Azok tudják mit akarnak s helyt állanak államuk adózó népeinek érdekeért. És ezzel szemben a mi kormányunk oly ürügyek alatt, melyek a törvény szavai és szelleme előtt nem állják meg helyüket, homályban tartja a választókat, s zavarosban akar halászni. Lehetővé teszi, hogy hivei kormánypárti programmal, a kvóta felemelése ellen tiltakozzanak, s lehetővé teszi azt, hogy feltételezzenek róla olyant, a mit beváltani nem hajlandó, a minek be nem váltása már ma is el van határozva.

A ki igy jár el, az feljogosit arra, hogy a legrosszabbat tételezzük fel róla, hiszen a kormánynak érdekében állana, az ország elé azzal lépni, hogy meg akarja védeni Magyarország adózó népét, de nem teheti, mert ezzel nem mondana igazat s igy bujkálásával elárulja, hogy a magyar kvóta felemelése elhatározott tény és hogy azt a jövő országgyüléssel meg akarja szavaztatni. Ezért kellett az országgyülést feloszlatni, mert még ezen az országgyülésen sem akadt volna többség, mely a kvóta felemelését megszavazta volna. (Igaz! Ugy van!) Már most tisztelt választó közönség, tisztán áll a szabadelvü párti politikának egyik mutatványa; az a kigyezés, melyet Ausztriával előkészitett, melynek eredménye, ismétlem, az lesz, hogy Magyarország földmüvelő népe nem szabadulhat az ő szorongatott helyzetéből, hogy Magyarországnak iparossága elveszti még azt a csekély oltalmat és támogatást is, melyet eddig élvezett, hogy Magyarország egész adózó népére uj terheket fognak fektetni, a magasabb kvóta megfizetése végett. Addig, mig Ausztriában 2 és fél millióval leszállitják a földadót, addig mig Ausztria a szeszadónak, a mi italmérési adónk magasságáig való emelésével a tisztviselők fizetését javitani akarja, addig nálunk a kvóta felemelésével elvágjuk annak az utját, hogy Magyarország földmüvelő népének terhein könnyiteni lehessen, elvágják annak az utját, hogy szegényül fizetett tisztviselő karunk sorsán javitani és számos más kulturális és emberbaráti reformot létesiteni lehessen. (Igaz! Ugy van!)

A választások.

A kormány feloszlatja az országgyülést és a választók elé viszi a kiegyezésnek kérdését. Hát lehet-e ennek alkotmánypsabb, lehet-e ennél igazságosabb, lehet-e ennél tisztességesebb eljárás ugyebár, minthogy itéljen a választó közönség, mondja meg, hogy milyen politikát akar támogatni a döntő pillanatban? Igen ám, de ezen választásokra azután készülnek is. A választásokra t. barátaim készülni igen is szükséges. Magyarország választásainál eddig tömérdek visszaélés fordult elő, ránehezedett az ország választó közönségére a hivatalos pressionak mindenféle alakja, a választó szabadság az ország nagy részében tiszta hazugság volt. (Igaz! Ugy van! Zajos helyeslés.) Az ország népét, a hol elég gyenge volt, hogy a csábitásnak engedjen, pénzzel, borral, igéretekkel megvesztegették. (Zajos helyeslés.) Hát igen is készülni kellett volna ezen választásokra és mi akartunk is készülni reá, ki akartuk irtani mindazokat a visszaéléseket, szigoru törvényt akartunk hozni, a mely egyfelől a tisztviselőnek megadja és biztositja azt az emberi és polgári jogot, hogy mint értelmes ember saját meggyőződése szerint szavazhasson és ha ellenzéki, ellenzéki emberre is szavazhasson. Mert a tisztviselő nem a kormánynak tisztviselője, nem a kormány fizeti őt saját zsebéből, hanem az országnak tisztviselője, a mi adónkból huz fizetést. (Ugy van!) Tehát egyfelől adja meg a tisztviselőnek emberi jogát, melytől embertelen módon megfosztják, másfelől a választások a választóközönségnek adja meg biztositott jogát, hogy a tisztviselő, kinek törvényes dolgokban engedelmességgel tartozik, a szabadválasztásra befolyást gyakorolhasson, hogy a választó minden alkotmányadta jogát szabadon, minden illetéktelen beavatkozás nélkül gyakorolhassa.

Szigoru törvényt akartunk alkotni, hogy a ki a választásoknál szavazatát eladja akár borért, akár pénzért, annak szavazata érvénytelen legyen, ne számitson, mert nem érdemli meg, hogy tisztességes és becsületes hazafi szavazatával egy és ugyanannyit nyomjon az, ki magát eladja. (Zajos éljenzés. Éljen gróf Apponyi Albert!) De ha mégis ilyenek előfordulnak, a mi a legjobb törvények mellett is elő fog fordulni, felette pártatlan biró itéljen, az ország legfőbb itélőszéke mondja meg, nem a párttagokból alakult képviselőházi birák, bizottságok, helyes volt, jogos volt-e a választás vagy sem. Igy akartunk mi készülni a választásokra, minél szabadabbá, minél tisztábbá akartuk tenni. (Zajos éljenzés.)

De már most hogyan készült a t. kormány?

Először azt a törvényt, mely a legfőbb itélőszéknek biráskodását behozta volna a választási ügyekben a képviselőház tárgyalásainál tőle telhetőleg megszoritotta. Mindent kihagyott belőle, a mi elevenére tapintott volna a visszaéléseknek.

Kihagyta azokat az intézkedéseket, a melyek a tisztviselők szabadságát biztositotta volna és behozott másokat, más intézkedéseket, a melyek tág értelmezéssel mindenféle izgatást is megsemmisitési okká tettek volna. De még igy is kényelmetlen volt a kormányra a javaslat, a melynek folytán a pártatlan birói szem belenézhetett volna olykor-olykor a választásokba. Az egész javaslatot meg kellett tehát buktatni és ezt elérte a kormány a főrendiházban. Ott a kormánynak biztos többsége van, de gondoskodott arról, hogy ez a többség otthon maradjon, hogy ennek folytán olyan módositások történjenek, a melyek következtében a javaslatot a képviselőházban ujra kellett volna tárgyalni és mielőtt ez megtörténhetett volna, ránk csukta az ajtót s igy ezeknél a nagyfontosságu választásoknál az éles birói szemtől való mentességét magának még egyszer biztositotta. De ez a készülődésnek csak kezdete volt, folytatása abban állott, hogy neki szabaditotta a választó közönségnek az ország egész hivatalnoki karát, különösen pedig ennek azt a részét, melyet még ma is főispán neve alatt tisztelünk. (Ugy van! Ugy van!)

Ámbár ez ma már egészen más, mint a minő magyar nemzeti történetünkben és közjogunkban a főispán volt. Reászabaditotta az ország választó közönségére a hivatalos befolyásnak egész özönét. (Ugy van! Ugy van!) Hát hiszen ez nem uj dolog előttünk. Ismerjük ezt több választás óta, de talán annyi erőszakkal, annyi buzgósággal s oly kevés szégyenkezéssel mint most, ez ideig soha sem történt. (Ugy van! Ugy van!) Es beállott ez által — vigyázzanak ide kedves barátaim — egy borzasztó helyzet. (Halljuk! Halljuk!) Nem a választók egy részének véleménye áll a választók másik részének véleményével szemben, hanem az államhatalom egész szervezetével és összes eszközeivel áll szemben a szabad választó polgárokkal. (Igaz! Ugy van!) Az államhatalom párttá lett; pedig mi az államhatalom? és mi ennek hivatali szervezete? Az államhatalom a jognak hatalmi eszközökkel biztositott uralma. Az államhatalom lényege a jognak uralma. Ez különbözteti meg az államhatalmat attól a hatalomtól, melyet egy rablóbanda is gyakorolhat fölöttünk, hogy ha történetesen kezeibe kerültek. (Élénk helyeslés. Ugy van!) Az államhatalomnak legelső feladata az, hogy ne tegyen különbséget polgár es polgár között; ne tegyen különbséget a szerint, hogy egyik gazdag, a másik szegény, egyik nagy ur, a másik kis ember, az egyik nagy befolyásu ember, a másiknak semmi beleszólása semmiben nincs, ne tegyen különbséget a szerint, a mint egyik benső meggyőződésénél fogva kormánypárti ember, a másik meggyőződésből pedig ellenzéki ember. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés.) Az államhatalomnak az igazságot, a pártatlanságot kell képviselnie; annak a pártok fölött kell állnia, annak mindenki részére a törvény uralmát, a törvény oltalmát, a törvény jótéteményét és mindenkivel szemben a törvény megtorló erejét kell képviselni. (Élénk helyeslés. Ugy van! Ugy van!) De hogyha az államból a jog kivész és egyedül a hatalom marad, ha erkölcsi tartalma elpusztul és csupán nyers erejét érezzük, ha a pártatlanság magas trónjáról leszáll és mint párt közénk vegyül, de magával hozza hatalmi eszközeit, azokat a félelmes hatalmi eszközöket, melyeket csak azért türhetünk el megalázás nélkül, mert egy mindnyájunk felett álló eszmének, a jognak eszközei, mi lesz akkor?

Mi lesz akkor abból az államból és mi lesz a hivatalnoki szervezetből? Hát tisztelt polgártársaim, ha egy állampolgár, legyen az akár ellenzéki, akár kormánypárti, találkozik utjában a hivatalos hatalommal, akkor kell hogy benső tisztelettel kalapot emeljen és azt mondhassa magában, ime az én igazaim őre! az én jogaimnak oltalmazója, ő az, a kihez fordulhatok, ha rajtam bármely sérelem esik és ő azt nem fogja eltürni, hogy bárki engem akár anyagi, akár erkölcsi vagyonomban megkárositson s engem jogaim egyetlen betüjétől megfoszszanak. Igy kell ennek lenni. (Ugy van!) Már pedig hogyan van? Ma, ha ellenzéki szemben találkozik a hatalom képviselőivel, kénytelen azt mondani lelkében: «Ime, az én természetes ellenségem!»

Ezek azok, kik engem az én alkotmány biztositotta jogomból ki akarnak fosztani. A kik rajtam boszut akarnak állani, ha önérzetemet magasabbra becsülöm, mint az ő kegyüket, kik nem azt fogják nézni, igazam van-e vagy sem, hanem azt, hogy velük szavaztam-e vagy ellenük? (Ugy van!) Hát tisztelt barátaim, hová sülyed ez az állam, hová sülyed, a mi szabadságunkról nem is beszélek, annak az édes magyar nemzetnek törvényes szervezete, ha mint párt vegyül hatalmi eszközeivel a pártok közé, és hová sülyed a törvény tisztelete? A szegény emberre néha igen nehéz a törvénytisztelet, néha nehéz azt az önmegtartóztatást gyakorolni, melyet a törvények tisztelete és a törvény korlátai kötelességévé tesznek. Néha nehéz az adózás kötelességét teljesiteni, családját és magát megfosztani minden élvezettől, hogy honpolgári kötelességét teljesithesse, nehéz a jogosságnak, az igazságnak ösvényén megmaradni. De hová legyen tehát ez a nehéz kötelesség a törvénytisztelet, a mely kell, hogy az egyszerü polgár lelkében is lakjék, ha maguk a törvény őrei nem tartják meg a törvényeket, hanem azokat galádul eltiporják? Hová legyen a bizalom a törvényben, a vonzódás az államhoz, a ragaszkodás a hazához, hogy ha azt látjuk, hogy az államnak, a jogvédelemre rendelt hatalomnak nevében a jogot meghamisitják, a szabadságot eltiporják, az alkotmányt hazugsággá változtatják, hová legyen az egész országnak közönsége, hogy ha ilyen légkörben él? (Zajos tetszés.) Ámde miért mindez? Én vagyok olyan jó véleménynyel a t. kormánynak, ugy a mostaninak, mint a mult kormányoknak összes tagjairól s a szabadelvü párt vezető egyéneiről és összes tagjairól, hogy maguk sem szeretik ezt az eljárást, hogy sokkal jobban szeretnék, hogy ha más, alkotmányosabb eszközöket használhatnának. Mégis, miért ez? Egyszerüen azért, mert azt a politikát, a melyet a szabadelvü párt képvisel, más eszközökkel ebben az országban fenntartani és diadalra juttatni lehetetlen. (Igaz! Ugy van!)

A magyar állami szuverenitás.

Kedves barátaim! Minden életrevaló nemzetben kiirhalatlanul él az a vágy, hogy nemzeti életének összes szerveivel birjon, hogy az államnak lényegéhez tartozó összes alkotórészek meglegyenek. Ez él a magyar nemzetben többé-kevésbé öntudatosan. Önök ezt talán ilyen általános kifejezésben nem is fogják fel rögtön, de ha megkérdezek bárkit is önök közül, hogy nem fáj-e az, ha a mi fiainkat elviszik katonáknak, a katonai szolgálatban ők Magyarországnak, a magyar szónak, a magyar czimernek, a magyar nemzeti szellemnek, a magyar királynak soha nyomát se lássák, szóval, hogy Magyarországról ne is tudjanak, a magyar hazát elfelejtsék, és mindig csak a császárt, mindig csak az osztrák szineket, az osztrák szellemet lássák, akkor önök meg fogják érteni, hogy ez fáj önöknek és hogy ha már katonáskodni kell, jobban szeretnék, hogy katonáskodás közben megtalálhassák a magyar királyt és a magyar király hazáját. (Élénk helyeslés.) És ugyebár, hogy ha akármilyen egyszerü magyar ember lement volna oda Orsovára a Vaskapu megnyitásának ünnepélyére és ott látta volna bujkálni a magyar király és magyar országgyülés hajóján azt a szegény magyar zászlót, ugy hogy mai napig disputálhatunk a felett, volt-e magyar zászló vagy nem, mert ha volt, az ugy el volt rejtve, hogy ha valaki nem kereste volt, sem találta — ugy-e ez fájt volna? (Zajos helyeslés.) És hogyha azután meghallhatták volna azokat a királyi szavakat, melyek miután e nagy mübe a mi erőnket, eszménket, pénzünket fektettük bele, sőt sok magyar munkásnak életét is, egy szóval sem emlékeznek meg Magyarországról, hanem csak később Budapesten a trónbeszédben mikor magunk közt voltunk, szóval ha látták volna, hogy a mint az ország határain tul megyünk, Magyarország nem létezik, hanem csak osztrák monarchia és csak használatra nagyságolhatjuk egymást és játszhatunk magyar államot, magyar nemzetet. Ugye bár ez fájt volna minden magyar embernek. (Ugy van! Igaz!) Hát lássák, ezt jelenti az az általános mondás, hogy minden nemzet lelkében benne él az a törekvés, hogy a maga nemzeti életének, a maga állami életének kifejezését lássa minden intézményében.

És ezen nem változtat az, hogy az államéletnek bizonyos szervei közösek; ezekben is meg kell nyilvánulnia, külső megjelenésükben, eljárásukban, hogy azok a mieink és az osztráké és nem szabad Magyarországnak eltürnie a sülyesztőbe müködésük körében. (Ugy van! Ugy van!) Igaz, hogy egy t. barátom most megjelent müvében azt mondja: elég az, hogy ha ezen közös intézmények a magyar törvényhozás akaratának köszönhetik létüket, az nem szükséges, hogy a magyar nemzeti szuverenitás azokban külsőleg is megjelenjen, elég az, hogy ha mi tudjuk, mi tudósok, hogy a magyar nemzeti szuverenitás valahogy bennök lappang; hát ez épen olyan dolog, mint hogyha valakinek kezét lábát levágják és azt mondják neki: elégedjél meg azzal, hogy az emberi formához ép kézláb tartozik, neked mint embernek jogod volna ahhoz, hogy kezed, lábod legyen, hogy pedig tényleg nincs az mindegy. (Zajos derültség és tetszés.) Hát t. barátaim, a szabadelvü párt politikája abból áll és abból tartja magát hatalmon, hogy a magyar nemzeti szervezetet, a magyar állami szuverenitás érvényesitését csonkán hagyja és bár több-kevesebb öntudatossággal, de lelke mélyében ez fáj minden magyar embernek. Lehetnek kevesen tudós politikusok, a kik nagy észszel kisütik, a mit én az 1867-iki kiegyezés alapján is tagadok, hogy nekünk ebbe bele kell nyugodnunk; de az ország többségét akkora önmegtagadásnak, a magyar állameszme ekkora leszállitásának tiszta eszközökkel megnyerni nem lehet. És miután a mai rendszer hivei fejükbe vették, hogy egyedül ők vannak hivatva uralkodni Magyarország felett, tehát fenntartják uralmokat, ugy, a hogy lehet s minthogy a polgárok tiszta meggyőződéséből nem lehet, tehát fenntartják erőszakkal, tehát fenntartják igéretekkel, tehát fenntartják fenyegetésekkel, tehát fenntartják mindennel, a mi egy nemzetnek tiszta szivét és tiszta lelkét megmételyezi. (Ugy van! Ugy van! Éljen!) Ez a szabadelvü párti rendszer első gyümölcse, hogy akarva, nem akarva azok a eszközök által, a melyekre hatalmuk fenntartása czéljából utalva vannak, nem engedhetik a közszellemet egészségesen fejlődni, kénytelenek, ha még ugy sajnálják is, megmételyezni a magyar nemzet lelkét. (Igaz! Igaz! Éljenzés.)

A második eredmény az, hogy lehetetlen ennek a rendszernek keretében egészséges közgazdasági politikát csinálni. Hallottátok talán ti is, hogy ne törődjünk a nagy politikával, csak azon legyünk, hogy a magyar gazdának, a magyar kisiparosnak bajait orvosolják, a nagy politika nem nekünk szegény embereknek való. No hát ez balga beszéd. Mert lássátok csak, ugyebár kimutattam, hogy az Ausztriával kötendő rossz kiegyezés miatt nem virágozhatik fel a magyar mezőgazdaság, el kell pusztulnia a kisiparnak. És miért nem lehet jobb kiegyezés? Mert ugyanazon befolyások, ugyanaz a rossz szellem, mely nem engedi Magyarország jogait érvényesülni a katonai ügyekben, a külképviseletben, a nemzeti önérzet tekintetében ugyanaz a gonosz szellem teszi irott malaszttá Magyarországnak azt a jogát, hogy a gazdasági különválás terére léphessen, ha nem sikerül Ausztriával jó alkut kötni. És még egy van, a miért nem lehet ily szellemmel jó közgazdasági politikát csinálni. Mert van egy hatalom, melynek meghajol a kormányhatalom. Ez a hatalom a pénzhatalom. A pénzhatalom és a kormányhatalom igen jó lábon vannak egymással, kiegészitik egymást, szolgálják egymást. A pénz szolgálja a kormány érdekeit, a kormányhatalomnak is szolgálnia kell a pénz érdekeit. (Felkiáltások: Bizony érezzük!) És ezért nem fogjuk elérni ezen politikának és ezen szellemnek alapján soha, hogy a pénztőke egyoldalu dédelgetésével szemben a magyar gazdának s a magyar iparosnak érdekei legyenek a mérvadók; nem fogjuk elérni soha, hogy a hitelegyleti szövetkezetek terjesztése által Magyarországnak gazda és iparos osztálya felszabaduljon a pénz nyomása alul, hogy az üzérkedésnek és karteleknek visszaélései megszünjenek, hogy az adóteher minden jövedelmet egyenlőképen és igazságosan érjen. Mert t. barátaim, ezzel azoknak a hatalmaknak köreibe vágnánk, a mely hatalmakat kimélni az egyedüli korlát, melyet a mostani rendszer eljárásában szem előtt tartani kénytelen. (Zajos helyeslés.)

És végül nem lehet elérni a magyar nemzetnek konszolidáczióját. Egy olyan ország, mely kifelé nem meri mutatni magát, mely eltüri szuverénitásának megcsonkitását, jogainak megtagadását, melynek kormányzata viszont befelé zsarnok, a törvényt nem tiszteli, a közszabadságokat, az igazságot lábbal tiporja: az soha sem lesz képes Magyarországot a tisztelet és szeretet tárgyává tenni nem magyar ajku testvéreink előtt. Ezért tehetetlen a szabadelvü párt kormányzata a nemzetiségi kérdéssel szemben. Ezért nem tudott más eredményt elérni, mint azt, hogy oláh s szláv képviselő nem jutott a parlamentbe. De ez alatt a vékony hártya alatt tovább s tovább mételyezi a nemzeti kérdésnek mérge az országot, ugy hogy ma egy soha sem sejtett elfajulása előtt állunk.

A nemzeti párt politikája.

Ezekben t. választó közönség, iparkodtam jellemezni a szabadelvü párt politikáját. Ezzel szembe állitom az én, most már nem sokára husz esztendőn át követett politikámat, a mely röviden oda irányul, hogy a 67-iki kiegyezés alapján, a mint az jelenleg lehetséges, Magyarország nemzeti s állami szuverénitását, a magyar királyi koronának önállóságát s fényét teljesen kifejezésre juttassuk, hogy a közös intézményekben is Magyarországnak közjogi állása s nemzeti szelleme érvényesüljön, hogy a belügyekben a jogállamnak minden biztositékát megalkossuk, hogy az állami hatalmat akképen szervezzük és fejleszszük, hogy az igazságnak, hogy a pártatlanságnak, hogy a jóknak, a honpolgárok szabadságának oltalmazója legyen; hogy a közgazdaságban Magyarország termelő osztályait, a magyar mezőgazdaságot, az ipart, a tisztességes és reális kereskedelmet védjük és óvjuk meg, bástyázzuk körül mindazon intézményekkel, kormányzati cselekményekkel, a melyek e tekintetben és ez irányban rendelkezésünkre állanak, s végül abban, hogy a meg-

zavart felekezeti békét ebben az országban állitsuk helyre. (Helyeslés és éljenzés.)

T. barátaim! Mindazokkal a bajokkal szemben, a melyekre rámutattam, a t. kormány egyre hivatkozik, hogy keresztülvitte a kötelező polgári házasságot. (Mozgás.) Én most nem azoknak a szempontjából beszélek, a kik nem szeretik ezt az intézményt, beszélek azoknak a szempontjából, a kik szeretik. De hát akárhogyan szeretik, azt az egy viszonyt, hogy az is kénytelen legyen a jegyzőhöz menni a házasság megkötése czéljából, a kinek erre semmi kedve sincs, ezt az egy vivmányt szembeállitva közgazdasági romlásunkkal, közjogunk meghamisitásával, állami szuverénitásunk eltiprásával, egész kormányzati rendszerünk zsarnoki müködésével és mindezt elnézni azért az egy dologért, — akárhogyan keressük — az én felfogásom szerint ép észszel nem lehet. (Nagyon igaz! Igaz! Ugy van!)

A liberalizmusnak semmi köze a polgári házasság kötelező formájához. (Éljen! Éljen gróf Apponyi Albert!) A liberalizmusnak köze van ahhoz, hogy a lelkiismeret szabadságának minden követelménye érvényesüljön, hogy tehát államilag megköthető legyen olyan házasság is, a melynek tisztán csak egyházi akadályok állnak utjában, de a kötelező formához a liberalizmusnak semmi köze nincs, a mint hogy a világ legszabadabb országai, Anglia és az északamerikai Egyesült-Államok ezt a formát nem ismerik, sőt tudni sem akarnak róla. (Éljenzés.) De van köze a liberalizmusnak ahhoz, hogy a polgároknak szabadsági jogai tiszteletben tartassanak, van köze ahhoz, hogy a hatóságok csak igazságosan s törvényesen müködjenek, és a ki ezeket a nagy biztositékokat eltiporja és avval szembeállitja a kötelező polgári házasságot s ezzel a czimmel magát a liberalizmus kizárólagos bérlőjének adja ki. (Derültség.) az csak a közönség hiszékenységére és együgyüségére spekulál. (Igaz! Ugy van!) Hát én, t. közönség, nem akarom visszaállitani a dolgokat, ugy, a mint azelőtt voltak, *én nem vettem fel programmomba a reviziót.* Tudom, ez itt népszerübb volna, hogy ennek a közönségnek ez jobban tetszenék; de én nem avval keresem szavazatukat, hogy önöknek szája ize szerint beszéljek, hanem, hogy az igazságot és az én meggyőződésemet kimondjam. (Zajos, hosszantartó éljenzés.) Ha azt találják, hogy az én meggyőződésem az önök meggyőződésével nem egyezik (Felkiáltások: De egyezik! Éljen gróf Apponyi Albert!), ha akkor tőlem elfordulnak, azt fogom mondani: kötelességüket teljesitették, mint állampolgárok; sajnálni fogom a bucsuzást, rosszul fog nekem esni akkor is, hanem kölcsönös tisztelettel fogunk elválni egymástól. (Felkiáltások: Soha!) De egyet azután ne tegyenek; azt ne tegyék, hogy saját becsületes meggyőződésüket áruba bocsássák. Azt ne tegyék, hogy a mikor ahhoz a politikához, a melyhez oly tántorithatatlanul ragaszkodtak, megvallom, az én életemnek büszkeségét képezi (Lelkes éljenzés.), hogy midőn ehhez a politikához önök is ragaszkodtak és ezen a czimen bizony mondhatom, az ország előtt nem csekély tisztességet nyertek; azt ne tegyék, hogy mikor szivükben, lelkükben ma is ugy ragaszkodnak hozzám, mint a hogy látom, hogy ragaszkodnak tulnyomó többségükben (Hosszas lelkes éljenzés. Felkiáltások: Éljen gróf Apponyi Albert!), akkor azt ne cselekedjék, hogy honpolgári büszkeségüket, hogy férfias önérzetüket akár csábitás, akár igéret, akár fenyegetés, akár vesztegetés által lealáztatni engedjék. (Zajos helyeslés. Felkiáltások: Nem! Soha!)

Kedves barátaim! Ezzel befejezem azt, a mit önöknek ez alkalommal elmondanom kellett. Semmi kétség benne, hogy sok igéret fog elhangzani Jászberény városa közönsége előtt. Meglehet, hogy ez igéretek meg is fognak tartatni. Mert elég nagyra becsülöm önmagam, hogy a ki politikai értelemben véve az én fejemmel tud beszámolni a hatalmasoknak, ezzel az ő hálájukra érdemessé teszi magát. Sőt most eddig is elértük azt, hogy megyei székhelylyé lett Jászberény városa, legalább főispáni és megyei pénztárnoki székhelylyé. (Élénk derültség.)

De akár milyen legyen a nyomás, a csábitás, az igérgetés, a milyen volt az önök bizalma 15 esztendőn keresztül én hozzám, olyan tántorithatatlan az én bizalmam önökben. (Zajos éljenzés.) Én a mi vagyok, a mi keveset az ország előtt jelentek, azt annak köszönhetem, hogy azok is, a kik megszólnak érte és megbirálnak, tudják, hogy semmiféle hatalmi vágynak a kedvéért abból, a mit a magyar nemzet érdekében szükségesnek tartok, nem tágitok egy hajszálnyit sem. (Élénk éljenzés.) Önök eddig politikai életemnek e diszében osztozkodtak és *én önöknek kezébe teljes bizalommal teszem le politikai sorsomat.* (Hosszantartó éljenzés. Éljen gróf Apponyi Albert!) Önök nem lesznek gyarlóbbak, mint képviselőjük volt, önök semmi csábitásért, fenyegetésért vagy anyagi előnyért nem fognak tágitani attól a meggyőződéstől, a mely nem az önök tulajdona, hanem a melyről mint az ország választó polgárai, mint a nemzeti jog teljesités letéteményesei Magyarország tizenhét millió lakosának tartoznak számot adni. Az isten áldja meg önöket. (Szünni nem akaró riadó, lelkes éljenzés, éljen gróf Apponyi Albert, éljen gróf Apponyi szeretett képviselőjelöltünk!)

Gróf Apponyi Albert programmbeszédének befejezte után *Beöthy* Ákos lépett az emelvényre és a közönség zajos éljenzése közt előadta a nemzeti párt törekvéseit és annak tántorithatlan ragaszkodását vezéréhez gróf Apponyi Alberthez. Azon biztos reménynek ad kifejezést, hogy a jászberényiek multjukhoz hiven ujból meg fogják választani gróf Apponyi Albertet.

Ezután zeneszó mellett elindult a menet a parochiához, hol gróf Apponyi Albert a prépostnak vendége volt.

Délutáni két órakor a nagy «Lehel» szállóban diszebéd volt, melyen 514-en vettek részt. A diszebéden gróf Apponyi Albert éltette a királyt, utána Koncz prépost egy gyönyörü felköszöntőben éltette gr. Apponyi Albertet, ki viszont a jászberényiekre emelte poharát.

A nemzeti pártbeliek az ebéd után zeneszó mellett távoztak s a város utczáin haladva mindenütt gróf Apponyi Albert képviselőjelöltet éltették, este felé a legnagyobb rendben oszoltak szét.

Választási mozgalmak.

A fővárosban.

A választási mozgalmak megindulása óta tegnap volt az első vasárnap s e munkaszünetes napot ugyancsak felhasználták az egyes pártok. A fővárosban levő összes pártok közül aztán egy sem volt, a mely ne tartott volna értekezletet, több párt jelöltje pedig tegnap mondott programmbeszédet. Az utczákon feltüntek a kortestollak s a főváros utczáin tegnap délután vonultak végig először a kortesmenetek, a melyek közül egyik-másik hatvanhetven kocsiból is állott.

A székes főváros központi választmánya vasárnap délelőtt ülést tartott *Kamermayer* Károly polgármester elnöklete alatt.

Ágota László jegyző felolvasta az országgyülést összehivó királyi leiratot, a melyet állva hallgattak meg s aztán a lapokban már közölt belügyminiszteri leiratot, a mely szintén a választásokra vonatkozik, tudomásul vették. Egyhangulag elhatározták, hogy a *székes főváros összes kerületeiben a választásra kitüzött legelső napon, vagyis október hó 28-ikán — szerdán — tartsák a képviselőválasztást.* Mivel pedig erre a napra a törvényhatósági közgyülés volt kitüzve, ezt el fogják halasztani. Sorra került ezután a szavazatszedő küldöttségek megalakitása.

E tekintetben elhatározták, hogy ezuttal a VII-ik kerületben, a választók nagy számára való tekintettel, három szavazatszedő küldöttség legyen; a III. kerületben egy küldöttség lesz, a többi kerületben pedig két-két küldöttség. A szavazatszedő küldöttségek, valamint a választás aktusának helyiségei és az elnökök személye tekintetében egyhangulag történt a szavazás, kivéve a IV. kerületet, a melyre nézve a többség nem fogadta el a belvárosi központi választmányi tagok inditványait, hanem dr. *Grosz* Sándor és *Nyiry* Lajos javaslatára a legutóbbi képviselőválasztásbeli megállapodásokat jelentették ki ezuttal is érvényeseknek.

A választás kerületenként a következőleg fog történni:

az *I. kerületben* a választás helyisége: a várbeli községi iskola; választási elnök: dr. Jankovich János, a ki egyszersmind az első szavazatszedő küldöttség elnöke is; második küldöttségi elnök: Dr. Kiss Áron, helyettes elnökök: dr. Heinrich Kálmán és Osztoics Mihály; jegyzők: Baróthy Lajos, Keömley Nándor, helyettes jegyzők: Ujhelyi Sándor, Csillagh Benő.

II. kerület. Helyiség: a medve-utczai iskolaépület, választási elnök: Rupp Zsigmond, második küldöttségi elnök: Kollár Lajos, helyettes elnökök: dr. Moldoványi Sándor, Szmik Lajos, jegyzők: dr. Rónay Károly, dr. Kiss Károly, helyettes jegyzők: Török Árpád, dr. Buday József.

III. kerület. Helyiség: a «Korona» vendéglő; választási elnök: Benedek Sándor, helyettese: id. Halász Gyula; jegyző: Gyulányi Adolf, helyettese: Kozáry László.

IV. kerület. Helyiség: a lipót-utczai ujvárosháza; választási elnök: Münnich Aurél, második küldöttségi elnök: dr. Kuncz Jenő, helyettes elnökök: Heinrich István, Tömöry Károly; jegyzők: dr. Burger Árpád, Lévay Mór; helyettes jegyzők: Burger Sándor, dr. Okolicsányi Géza.

V. kerület. Helyiség: a Vigadó, választási elnök: dr. Unger Alajos, második küldöttségi elnök: Schweiger Márton. Helyettes elnökök: Kohner Ágoston, dr. Nyiry Lajos. Jegyzők: Zsigmondy Jenő, dr. Herzl Izidor, helyettes jegyzők: dr. Fränkel Sándor, dr. Baracs Marczell.

VI. kerület. Helyiség: az érsek-utczai iskola épülete, választási elnök: Mérő János, második küldöttségi elnök: Németh Titusz, helyettes elnökök: dr. Rózsavölgyi Manó, Tenczer Pál. Jegyzők: dr. Örley Lajos, dr. Feleky Béla, helyettes jegyzők: Forray Gábor, dr. Rigócz Kálmán.

VII. kerület. Helyiség: a nyár-utczai iskolaépület; választási és első küldöttségi elnök: csetei Herzog Péter, helyettese: Paulheim József. Jegyző: Lád Károly, helyettese: Szabó János; második küldöttségi elnök és egyuttal a választási elnök helyettese: Stadler Károly, helyettese Schmiedl Sándor; jegyző dr. Salgó József, helyettese Szüsz István; harmadik küldöttségi elnök: Milassin Mihály, helyettese: tóvári Fischer Ignácz; jegyző: dr. Grosz Sándor; helyettese: dr. Uhlrik Gyula.

VIII. kerület. Helyiség a nemzeti lovarda; választási elnök: dr. Verédy Károly; második küldöttségi elnök: Császár Jenő, helyettes elnökök: dr. Ebner János, Michl Alajos; jegyzők: dr. Kiss József; dr. Grauer Vilmos, helyettes jegyzők: Eszláry Sándor, Lindtner Lajos.

IX. kerület. Helyiség: a Bakács-téri középület; választási elnök dr. Wagner Géza, második küldöttségi elnök Prükler László, helyettes elnökök Freisleder Nándor és Horváth Lajos; jegyzők dr. Röck Géza, Burg Ferencz, helyettes jegyzők dr. Okolicsányi Gyula és Gedeon Mihály.

A központi választmány fölhatalmazta az elnökséget, és a küldöttségeket, hogy a szükséges további intézkedéseket megtegyék s elfogadták dr. *Hüvös* József kir. tan. amaz inditványát, hogy — a mennyiben a szavazó bárczáknál néveltérések fordulnának elő — a kiigazitásokat, rövid uton, a választási elnökök tehessék meg. Végül a most megválasztott küldöttségi elnökök, jegyzők s ezek helyetteseinek eskütételére október hó 13-ikának (kedd) délelőtti tiz óráját tüzték ki.

Az első kerület egyesült ellenzéke délelőtt 10 órakor a Divald-féle vendéglőben értekezletet tartott *Tóth* Márton főmérnök elnöklete alatt s felkéri az értekezletet, hogy egy küldöttséget válasszon, mely Kasitsot hivja meg programmbeszédének megtartására. Ennek megtörténte után dr. *Kovács* Pál felkéri a megjelenteket a pártiroda támogatására. *Plathy* György az egyesült ellenzék összetartásáról beszélt, kiemelve ennek fontosságát a kormánypárt elleni küzdelemben. E közben megjelent dr. *Andreánszky* Jenő, kit lelkes éljenzéssel fogadtak s ki sikerült beszédet tartott, ecsetelve a kormány müködését. Majd a küldöttség által kisérve Kasits Péter lépett a terembe, hol lelkes ovácziókkal fogadták. Az elnök ezután felkérte Kasitsot programmbeszédének elmondására. *Kasits* Péter erre hosszabb programmbeszédet mondott, melyben a szőnyegen levő politikai kérdésekre vonatkozólag nyilatkozott s a kormány ellen hevesen kikelt. Beszédét lelkesen fogadták. Este pártlakoma volt.

A budai II. kerületi függetlenségi választók csütörtök este 8 órakor a fő-utcza 23. szám alatt értekezletet tartanak. Értesülésünk szerint a pártértekezleten inditványozni fogják, hogy *Ugron* Gábort kérjék fel a jelöltség elfogadására.

A belváros szabadelvü párti jelöltje, báró *Podmaniczky* Frigyes is vasárnap tartotta meg a programmbeszédét a vigadó termében, a hol számosan jelentek meg. A párt a programmbeszéd előtt *Láng* Lajost választotta meg elnöknek s *Rakovszky* Lipótot titkárnak. *Podmaniczkyt*, a kiért küldöttség ment, a terembe lépésekor nagy éljenzéssel és tapssal fogadták a Kamermayer hirtelen és váratlan leköszönése által egyelőre kellemes helyzetbe került kormánypártiak. A báró *Podmaniczky* beszéde után *Láng* Lajos mondott köszönetet Podmaniczkynak, a miért a jelöltséget elfogadta.

A terézvárosi *Radocza-párt* alakuló gyülése tegnap délelőtt 11 órakor volt a terézvárosi kaszinó disztermében. Az ülést *Pucher* József nyitotta meg, a ki bejelentette, hogy a kijelölő bizottság *Radocza* János jelöltségében állapodott meg, a ki ezt el is fogadta; ennélfogva a párt megalakulása szükségessé vált. Erre a gyülés megválasztotta elnökökké *Pucher* Józsefet és *Ráth* Pétert. A végrehajtó bizottságba az összes jelenvoltakat beválasztották. Az *elnök* ezután fölkérte a választókat, hogy a párt zászlaját minden törekvésükkel diadalra juttassák. Dr. *Balogh* Ignácz rámutatott a most folyó izgatásokra s azt a reményét fejezte ki, hogy a béke ismét helyre fog állni. Elteti Radoczát, mint olyan jelöltet, a kiben a polgárság teljes bizalmát helyezheti. *Tenczer* Pál kifejti, hogy a pártállásának megbirálásánál elsősorban azt kell figyelembe venni, hogy ki a jelölt és mik a kiválóságai s ki az ellenjelölt és kik az ő vezérei. A mi jelöltünkről — ugymond — mindenki elismeri, hogy becsületességével, önzetlen hazafiságával, igazi szabadelvüségével, valamint a fővárosban és főleg a VI-ik kerületben kifejtett áldásos müködésével tünt ki. Ellenjelölt még eddig nincs; nem ismerhetjük tehát azokat sem, a kik őt föllépteik. Még *Weisz* Jakab beszélt, szintén Radoczát magasztalva s aztán az elnök bejelentette, hogy Radocza János a programmbeszédét e hó 25-én, vasárnap, tartja meg.

A VII. ker. kültelki polgársága egy része e hó 10-én szombaton este a zuglóban népes összejövetelt tartott. A megjelent választó polgárság zöme dr. *Somogyi* Lajos inditványára elhatározta, hogy *szavazatát a felléptetendő ellenzéki képviselőjelöltre fogja adni.* A mennyiben az ellenzék nem állitana jelöltet, tartózkodik a szavazástól.

A VII. kerület kormánypárti jelöltje, dr. *Morzsányi* Károly is vasárnap tartotta meg a programmbeszédjét a Royal-szállóban. Beszédéből a következőket adjuk:

A kiegyezésre vonatkozólag azt mondja, hogy *Ausztria követelése jogtalan, s minden alapot nélkülöző. Teljesen osztja a kvóta-bizottság nézetét.* Bármikép alakuljanak a viszonyok, ő ugy jár el, mint azt az ország érdeke mégkivánja. *Az Ausztriával kötendő vám- és kereskedelmi szövetséget* illetőleg a magyar kormány a szövetségnek 10 évre való meghosszabbitása iránt megkezdte a tárgyalásokat, melyek azonban eredményre még nem vezettek. Hiszi, hogy az, a mi érdekeink teljes méltánylása mellett jő létre a mit ő is óhajt, mert feltétlen hive a közös vám- és kereskedelmi szövetségnek addig, mig az ország életbevágó érdekei megvédetnek. Ha azonban a szövetség ujabban csak ugy lenne megköthető, *hogy az eddigi hátrányos állapot megmarad, az önálló vámterület mellett foglal állást. Az osztrák-magyar bank szabadalma* szintén lejár a jövő évben. A kormány mindent megtesz, hogy az a szükkeblüség sőt ellenszenv, melylyel a bank az ország pénzügyi érdekei és igényei iránt viseltetett, megszünjék. Ha ez sikerül, a szabadalom meghosszabbitása indokolt, ha nem, *az országnak joga van az önálló jegybank felállitásához.*

Bizonyára jól megtartják emlékezetükben a választók Mozsányi ez igéreteit, a melyek alkalmasak volnának a kerület ellenzéki jelöltjeit tévutra vezetni, ha hitelre találnak.

A józsefvárosi függetlenségi választók tegnap délután 4 órakor a küszöbön álló választásra való tekintettel nagy számban gyültek össze a Baross-utczai függetlenségi polgári körben. A gyülést *Láng* György nyitotta meg, kinek inditványára a jelen gyülés elnökévé *Kadletz* Albert megválasztatván, intéző bizottságot küldtek ki, melynek elnöke, *Madary* Gábor, társelnökök *Sverteczky* Gáspár, *Kovács* Gyula, *Rákosi* Viktor, *Lanátor* János, *Süttő* József, *Szappanos* Gerő. A gyülés kimondotta, hogy az *egységes függetlenségi és 48-as párt alapján szervezkedik;* egyuttal elhatározta, hogy kérdést intéz a nemzeti párthoz, állit-e a kerületben a maga részéről jelöltet és ha nem, fel fogja kérni, hogy a kerületben támogassa a függetlenségi párt jelöltjét. Az intéző bizottság *kedden* este ülést tart, melyen megállapodik a jelölt személyére vonatkozólag és csütörtökön estére jelölő gyülésre fogja a választókat összehivni. — *A józsefvárosi szabadelvü Berzeviczy-párt* ma, hétfőn, délután 5 órakor végrehajtó bizottsági ülést tart az Adria-szállóban, hová a párt hiveit meghivja.

A IX.—X. kerület szabadelvü polgárai tegnap jelölő és alakuló értekezletén *Tolnay* Lajosnak ajánlották fel a jelöltséget, a ki ezt el is fogadta. A X. kerületi szabadelvüek tudvalevőleg *Szlávy* rendőrtanácsost léptetik fel ellene. A X. kerület ellenzéki polgársága is megalakult. A 24 tagu előkészitő bizottság által egybehivott gyülést *Fehér* Károly nyitotta meg. Utána *Mezey* Péter és *Kasics* Péter szólottak, összetartásra buzditva a kerület ellenzéki polgárságát. Ezután *Kertész* József a 24-es előkészitő bizottság egyik tagja szólott reá akarva birni az egyesült ellenzéket Szlávy László rendőrtanácsosnak, szabadelvü párti programmal való jelölésére. Az óriási lármában, mely e felszólalást követte, Fehér Károly elnök a függetlenségi érzelmü polgársággal és az időközben megjött VIII. kerület ellenzéki vezérférfiaival a gyülés szinhelyét elzárta és a halom-utczai Ölvödi-féle vendéglőbe vonult. Az ott maradtak Kérész József vezetése mellett Szlávy Lászlót a kerület szabadelvü párti képviselőjéül jelölték. A többiek pedig ugy határozták, hogy a kerület ellenzéke egyesül a IX. kerület ellenzékével s e czélból e hónap 13-án részt vesz a IX. kerület szervezkedő gyülésén.

A szocziálista választó polgárok vasárnap délután *nyilvános választógyülést* tartottak a dob-utczai *Népkertben*, a gyülés iránt rendkivüli nagy érdeklődés mutatkozott s legalább is 4—5000-re lehet tenni a megjelentek számát, a kik között persze a nagyobb rész nem birt választói jogosultsággal. A hatóság képviseletében *Pekáry* kerületi kapitány jelent meg, a kinek azonban nem volt oka a közbelépésre, miután a gyülés rendben folyt le, noha azt rebesgették, hogy a szocziálisták ellenzéki ugyneve-zett Silberberg-frakcziója a gyülés menetét zavarni fogja, hogy annak feloszlatását keresztülvigye, a mint azt már több izben meg is tette. Elnöknek Schwarz Józsefet választották meg. Az első ponthoz: «A szocziáldemokráczia és a képviselőválasztások.» *Rády* Sándor, a szocziáldemokrata pártvezetőség tagja, referált. Ezután megválasztották a kijelölő bizottságot, melynek nevében dr. *Csillag* Zsigmond — a hajdan hires munkásvezér — ki azonban az őt ért támadások folytán az utóbbi időben távoltartotta magát a munkásmozgalmaktól — hosszabb beszédben dr. *Goldner* Adolf gyakorló orvost ajánlotta jelöltül, mit a gyülés egyhangulag elfogadott. Dr. *Csillag* tiltakozik az ellen, hogy a Morzsányi-párt az ő nevét is kinyomatta falragaszára, pedig ő a szocziáldemokrata párt hive s ezen párt jelöltjét fogja támogatni szavazatával. Kijelentését persze nagy tetszéssel fogadták. Azután a jelenlegi korrupcziót ostorolta éles szavakkal. Utána még Pfeifer Sándor ismert szocziálista szólalt fel, azután dr. *Goldner beszélt s kijelentette, hogy a jelölést elfogadja* s programmbeszédét *csütörtökön* fogja megtartani. Végül a szocziálista ellenzéki frakczió nevében *Groszmann* Miksa nyomdász szólalt fel s kijelentette, hogy habár ő és pártja ellenzéki álláspontjukat a pártvezetőséggel szemben fentartják, mégis kötelességüknek ismerik a választások alkalmával együttesen müködni az ügy érdekében s ők is csatlakoznak dr. Goldner jelöléséhez.

A gyülés ezután feloszlott és a mikor a gyülésről kijövő néptömeg a körutra ért, *ott találkozott a Morzsányi Károly választóival,* kik a Royal-szállodában megtartott beszámolóról jöttek és zajos tüntetéssel fogadták őket a szocziálisták. Minden kocsit «*Abczug Morzsányi!*» «Éljen dr. Goldner!» kiáltással fogadták, sőt az egyik kocsiról a zászlót el is vették és összetörték s a *kocsiban ülőket sárral dobálták meg.* Vezetőik visszatartották ugyan a hevesvérü tömeget, de nem birták őket szétoszlásra birni. A növekvő zajra a VII. kerületi kapitányság őrsége kivonult s egyuttal lovasrendőröket kért a központból, de mire ezek megjelentek, a tömeg már magutól feloszlott. Letartóztatás nem történt.

A vidéken.

Kun-Szent-Miklóson óriás lelkesedéssel fogadták *Kossuth* Ferenczet és a fülöpszállási kerület jelöltjét, *Csávolszky* Lajost. Százhusz kocsi kisérte be Kossuthot, a ki nagyszabásu beszédben fejtette ki pártja programmját, melegen ajánlva Csávolszkyt, a kinek megválasztása bizonyos. A lelkesedés, a mely tegnap nyilatkozott, kitörő volt.

A szolnoki függetlenségi és 48-as párt tegnap tartott értekezletén egyhangulag nagy lelkesedéssel *Csávolszky* Lajost jelölte.

Mező-Turon tegnap délelőtt tartotta beszámolóját és programmbeszédét dr. Tóth János, a mezőturi választó-kerület volt országgyülési képviselője. A képviselő Turkevéből jött Mező-Turra 30 kocsi kiséretében. A piacz-téren Nyiry Pál pártelnök jelezte az összegyült közönségnek, hogy dr. *Tóth* János volt országgyülési képviselő beszámolóját fogja tartani; átnyujtotta egyszersmind neki a tegnap tartott függetlenségi és 48-as pártértekezlet jegyzőkönyvét, melyben a párt ujból Tóth Jánost jelöli ki országgyülési képviselőnek. Ezután Tóth János lépett az emelvényre, s előadván, miket tett az elmult országgyülési ciklus alatt, megköszönte a párt bizalmát, elfogadta ismét a jelöltséget s szépen átgondolt beszédben fejtette ki programmját a jövőre nézve. Azon idő alatt, mig a képviselő beszámolóját tartotta, délelőtt 11 órakor, a dr. Ádám Sándor-féle és a szabadelvü párt tagjai értekezletre gyültek össze a Dobogó vendéglő nagytermében, körülbelül 106-an s egyhangulag elhatározták, hogy *Wlassics Gyula közoktatásügyi minisztert léptetik fel* képviselőjelöltül.

A bihari kerületben *Rigó* Lajos Kossuth-párti jelölt *Tisza* Lászlóval áll szemben.

Dunavecsén egészen biztosra vehető gróf *Benyovszky* megválasztása, a ki a Kossuth-párt hive. *Kossuth* Ferencz a fülöpszállási kerületből ide utazott s itt és minden községben óriás lelkesedéssel fogadták.

A szalontai választókerületben a függetlenségi párt tegnapi kijelölő ülésén *Hentaller* Lajosnak, a központi kijelölő bizottság kiküldöttjének ajánlatára *Balogh* László pártelnököt egyhangulag kikiáltották jelöltnek.

A punkotai kerület függetlenségi és 48-as polgárai tegnapelőtt értekezletet tartottak, melyen a *Kossuth* Ferencz által jelölt dr. *Székely* Bélát egyhangulag a kerület függetlenségi jelöltjének kiáltották ki. Dr. *Székely* Béla az egyhangu jelölésről vett értesülés után, tegnap reggel oda érkezett. A pályaudvaron nagyszámu küldöttség várta *Asbóth* Gyula pártelnök vezetése alatt, ki melegen üdvözölte a jelöltet, dr. Székely Asbóth Gyulának vendégszerető házához szállt; a megérkezés után bemutatták neki a választók egy részét, és este ujabb értekezlet lesz, a melyen a jelölt is részt vesz. Székely jövő vasárnap tartja meg programmbeszédét, mely iránt már is általános érdeklődés mutatkozik. A függetlenségi érzelmü választók nagy lelkesedéssel néznek a választás elé és a legélénkebb agitácziót fejtik ki a siker érdekében.

Berettyó-Ujfaluban a függetlenségi Kossuth-párt értekezletén óriás lelkesedéssel, egyhangulag jelölték *Leszkay* Gyula földbirtokost, a kinek a győzelme biztosra vehető. Ellenjelöltje *Szunyogh* Szabolcs.

A szegedi függetlenségi párt — mint már jeleztük, — az ottani második választó kerületben ujra *Polczner* Jenő ügyvédet, volt képviselőt jelölte nagy lelkesedéssel. A párt az első kerületben is állit jelöltet gróf *Tisza* Lajossal szemben. Ezt a jelölő gyülést *hétfőn* tartják. A szabadelvü párt a II. választókerületben ujra kisérletet tesz, tehát jelöltet állit. *Pálfy* Ferencz polgármester fiát, *Pálfy* Viktor tanácsnokot jelölte az értekezlet a a II. kerületben.

Tordán Pap Zoltánt a tegnapi nagygyülésen egyhangulag kikiáltották jelöltnek, függetlenségi programmal.

A bárándi kerület Kossuth-párti jelöltje *Illyés* Bálint, a kerület eddigi érdemes képviselője, a ki ellen a szabadelvü párt gróf *Korniss* Károly odavaló birtokost léptette fel. Illyés mellett rendkivül nagy a lelkesedés s megválasztása minden fondorlat és presszió daczára is biztosra vehető.

A kun-szent-mártoni kerületben *Tóth* Ernő 48-as jelölt ellen *Hajdu* József főszolgabiró lépett fel.

Nyiregyházán a kormánypárt *Ferlicska* Kálmán városi ügyészt jelölte a *Kossuth-párti Beniczky* Miksa ellen. A küzdelem erős lesz. A választást 29-én tartják meg.

Debreczenben az I. kerületben Thaly Kálmán ellen a kormánypárt vagy gróf Degenfeld Lajost, a főispán testvérét vagy Mayer Emil gőzmalmi igazgatót lépteti fel. Thaly győzelme mindkét esetben biztos.

Debreczen város II. és III. választó kerületének volt országgyülési képviselői dr. *Király* Ferencz és dr. *Kola* János tegnap tartották beszámoló beszédjüket a városház nagy termében. A II. kerület szabadelvü párti választói előzőleg tartott gyülésükön két részre szakadtak: egyik része Király Ferenczet, a másik Márk Endre ügyvédet kiáltotta ki. A III. választókerület kormánypártja tegnap egyhangulag Kola Jánost jelölte, a ki programmját is kifejtette. Beszámoló után ujból fölkérték őket a jelöltség elfogadására. Debreczenben okt. 28-án lesznek a választások.

Monoron vasárnap délelőtt gyültek össze a választók nagyobb részét képező függetlenségiek jelölő értekezletre. A népes értekezletet *Balla* Lajos lelkész nyitotta meg. Elnök lett *Katona* Gyula nagy-kátai birtokos. Az értekezlet *Szemere* Huba ajánlatára egyhangulag s lelkesedéssel *Lukács* Gyulát kiáltotta ki jelöltnek. Délután 48 tagu küldöttség jött be Lukácshoz s *Balla* Lajos szép szavakkal ajánlotta fel neki a jelöltséget, mit *Lukács* elfogadott.

A hajduböszörményi függetlenségi és 48-as párt tegnapi népes közgyülése a párt jelenlevő jelöltjével, *Szinay* Gyulával együtt, október hó 18-át jelölte ki a programmbeszég elmondására. Ellenjelölt nincs.

Gyulán *Bartha* Miklóst jelölték az Ugron-pártiak, mig a református vallásuak — mint a Békésmegyei Közlöny irja — csakis Kossuth-párti jelöltre szavaznak. A kormánypárt jelöltje *Terényi* Lajos.

A margittai kerületben dr. *Falusy* Árpádot léptetik fel Ugron-párti programmal *Örley* Kálmán szabadelvü ellen.

A dorogi kerületben *Meszlényi* Lajos ellen dr. *Hulényi* Győző ügyvéd lép fel.

A köbölkuti kerületben *Ugron* Gábor *Haydin* néppárti és *Kobek* István szabadelvü jelölttel fog mérkőzni.

Sopron város szabadelvü pártja tegnagy nagy gyülést tartott s egyhangulag *Fabiny* Teofilt jelölte ujból képviselőnek. Elhatározták, hogy felkérik Fabinyt beszámoló megtartására. Fabiny e végből 25-én Sopronba érkezik.

A kaposvári *szabadelvü párt* tegnap tartott alakuló gyülésén *Vörös László államtitkárt* a kerület egyhangulag kikiáltotta képviselőjelöltjének. Budapestre 300 tagu küldöttség küldetett ki, hogy *Vörös* László államtitkárnak a jelöltséget felajánlja és programmbeszédjének megtartására felkérje. Vörös László államtitkárnak *Kapotsfival* kell megküzdenie. A harcz erős lesz.

Veszprémben *Szabó* Imre volt képviselő megtartotta a beszámolóját s egyuttal elfogadta az ujabb jelöltséget.

A nagylaki kerület szabadelvü pártjának képviselőjelöltje, *Kristóffy* József, Csanád vármegye főjegyzője tegnap tartotta bevonulását. Programmbeszédét megtartotta és magát a szabadelvü párt hivének vallotta.

Aradon vasárnap jelölte a szabadelvü párt *Hieronymi* Károlyt, a ki csütörtökön fog programmbeszédet mondani; ellenjelöltje eddig nincs.

A pancsovai járás szabadelvü párti választói több mint ezer választó részvételével megtartott nagygyülésük alkalmával ismét *Dániel Ernő minisztert* kikiáltották jelöltnek. Egyben bizottságot küldtek ki, mely a mandátumot felajánlja.

Szucsán torontálmegyei község, délután látogatott értekezletet tartott. Egyhangulag *Dániel* Pál eddigi képviselőt jelölték.

Kassán *Éder* Ödön szabadelvü jelölt vasárnap mondott programmbeszédet. *Beöthy* Ákossal szemben vajmi kevés a reménye a győzelemre. Kassán a *szocziálisták* is állitanak jelöltet a fővárosban jól ismert szocziálista agitátor, *Poór* Árpád czipészmester személyében.

Beregszászon *Lónyay* Sándor főispán a szabadelvü párt jelöltje a függetlenségi *Uray* Imrével szemben.

Németujváron *Rosenberg* Gyula számolt be tegnap s mindjárt el is fogadta az uj jelölést.

Nagyvárad város szabadelvü pártja tegnap *Hlatky* Endre elnöklete alatt közgyülést tartott. A tisztikar és a választmány egyhangu megválasztása után ugyan ő *Nagyvárad képviselőjelöltjéül Tisza Kálmánt ajánlotta,* méltatva annak érdemeit. A közgyülés elfogadta ez ajánlatot és elhatározta, hogy október 14-én nagyszámu küldöttség megy Budapestre, hogy Tisza Kálmánt a jelöltség elfogadására felkérjék.

Esztergomban tegnap két programmbeszéd hangzott el. A nemzeti párt jelöltje *Frey* Ferencz óriási közönség előtt mondotta el a programmbeszédet. Frey, a ki Esztergomban rendkivüli népszerüségnek örvend, nagy hatást keltett beszédének egyes részeivel. — A liberális párt jelöltje: *Földváry* István, kevés közönséget tudott összegyüjteni s nem igen tudott hatni. Bukását biztosnak mondják.

Csongrádon *Gajári* Ödön tegnap tartotta meg a programmbeszédet.

Pozsonyban *Neiszidler* Károly a II. kerület volt országgyülési képviselője tegnap délelőtt tartotta beszámolóját nagy közönség előtt.

Kolozsvárott *Hegedüs* Sándor vasárnap tartotta meg programmbeszédét. Beszédéből a következőket adjuk: A kiegyezés megoldása az uj országgyülésre vár. Mindkét fél érdekében áll az és ezért egyiknek sem szabad oly álláspontot elfoglalni, a mely a kiegyezést lehetetlenné teszi. A szenvedély okozza azt, hogy a kérdések nem fontosságuk arányában tárgyaltatnak; és igy mig 1879-ben a fogyasztási adók, 1887-ben a bankkérdés foglalkoztatták a közvéleményt, most főleg csak a *kvóta kérdésével* foglalkoztatják azt. Természetes, hogy ez is nagyon fontos: mert most már a közösügyi kiadások összege akkora, hogy a vámfedezet felhasználása után is, azokból egy százalékra több, mint egy millió forint esik. De a vámkérdésben fél milliárd forint be- és 500 millió forint kivitelünk van érdekelve és ha ennek a fél milliárdnyi kivitelünknek, vagy 4/5 részének méltányos feltételek mellett vámmentes piaczot biztosithatunk most, midőn a verseny erős és a piaczokat elzárják, a mi különben viszont Ausztria iparczikkeinek értékesitésére is fontos; ha a közös vámterületnek nem kell feláldozni földmivelési és ipari érdekeinket: akkor a vámközösség elfogadható, mert ezek fejlődése — eddig is tapasztaltuk — küzdelmes ugyan, de lehetséges és a nagypiacznak nagy közgazdasági és pénzügyi jelentősége is van. Ha a fogyasztási adók teljes jövedelmét biztositjuk az országnak, ez bevételeinket jelentékenyen fokozza; ha főleg a valutarendezés keresztülvitelére való tekintettel, mely függetleniti hitelünket és az európai pénzpiaczczal közvetlen összeköttetésbe hoz, ha mondom, erre való tekintettel, a közös bankot fenn is tartjuk, de annak szervezetében nemcsak a hitel és pénzforgalom érdekeit biztositjuk szilárd alapokon, hanem ezen érdekeknek Magyarország szempontjából ellenőrzése és érvényesitése végett a paritás alapján az igazgatást és ellenőrzést is: akkor hitelünk tovább fejlődése érdekében a jegybankkal kapcsolatos feladatot a viszonyoknak megfelelő módon oldottuk meg. Mindez fontosabb, mint a kvóta. Azonban ezzel csak annak fontossági arányát, ugyszólván: rangját akartam megállapitani, de fontosságát nem csökkenteni. A kvóta-kérdésben az osztrákok oly szenvedélylyel és oly követelésekkel léptek fel, hogy azokra a visszautasitásnál egyébbel válaszolni nem lehet. Annyival is inkább, mert nemcsak hamis alapon, a teherviselési képességgel semmi összefüggésben nem levő, népességi alapon indultak ki, de egyuttal közjogi szempontból is téves állitásokkal állottak elő. Mindez az országnak az 1867. XII. törvényczikkben biztositotta önállásával és e törvényczikkben a kvóta alku alapjául kijelölt teherviselési képességgel meg nem egyezett. Kivánatos, hogy az osztrákok elálljanak hamis álláspontjuktól és alaptalan követeléseiktől, mert most még czélszerübb kvótaszámitási alap nincs, lehet, hogy a későbbi fejlődés és adóreformok megadják azt. Ezért maradt meg a magyar kvótabizottság a régi alapon és ha az osztrákok erre állanak s azon teszik meg számitásukat, lehetővé teszik az egyességet, mert Magyarország nem kivánja saját terhét mások által viseltetni, csak más terhét ne rójják rá. Másfelől, alkotmányos szempontból, épp ugy mint lojalitásból meg kell kimélni ő felségét attól, hogy a kvótakérdésben ő döntsön; a dualizmus és a két állam alkotmányos érdeke s a monarchia tekintélye, mi nagy előny nekünk is, azt követelik, hogy e kérdést a korona tekintélyének belevonása nélkül oldjuk meg. Ezzel a belátással és elfogulatlansággal mindenik tényezőnek kell birnia.

Minthogy pedig minden oldalról hangsulyozzák a kiegyezésre nézve a junktimot, én azt elfogadom nemcsak a tárgyalásra, de az eredményre nézve is. Az egésznek közgazdasági és pénzügyi mérlegét fogom felállitani, mert nem szabad, hogy az hazánkra nézve rosszabbá váljék a mostaninál, sőt egész erővel arra kell törekedni, hogy helyzetünk javuljon. De mindez sok részletkérdés jó megoldásától függ és előbb ezeket hitelesen, alaposan kell ismernünk, mielőtt az ember itéletet mondana. Ezeket most még nem ismerjük. De annyit tudok, hogy ugy forgalmi politikánk, mint iparunk fejlesztésének érdekei a megállapodásokban semmit sem veszitettek, sőt nyertek, tehát minden ellenkező állitás valótlan.

Török-Becsén vasárnap tartotta meg *Rohonczy* Gedeon a programmbeszédet. Ellenjelöltje még eddig nincs.

Szatmáron a szabadelvü párt vasárnap kiáltotta ki *Ugronnal* szemben *Chorin* Ferenczet jelöltnek, a ki mindjárt meg is tartotta a programmbeszédet, a melyben hosszan foglalkozott a *kiegyezéssel* és a *kvóta-kérdéssel.* A kvótára nézve kijelentette, hogy *e kérdésben nem fogad el semminemü egységet,* mely az ország jelen terheit nagyobbitja. — Este pártvacsora volt.

A gödöllői választókerület szabadelvü párti képviselőjelöltje, *Wolfner* Tivadar vasárnap két helyen tartotta meg programmbeszédét. A délelőtt folyamán *Rákos-Palotán* fejtette ki azon elveket, melyek alapján megválasztása esetén a kerületet képviselni fogja. A délután folyamán a képviselőjelölt nagy számu lovas bandérium és hosszu kocsisor kiséretében *Ujpestre* ment át s itt a *Kolosseum* nagy termében a választók előtt tartotta meg programmbeszédét. E beszédében az országos ügyek mellett Ujpest speciális viszonyaival is foglalkozott, megigérve, hogy minden erejéből oda fog törekedni, hogy ott a tapasztalt hiányokat és bajokat orvosolja.

A székely-udvarhelyi városi szabadelvü párt tegnap délután tartott nagyon népes értekezletén egyhangulag *Sebesi* Ákos városi tiszti főügyészt jelölte ki képviselővé, ki az értekezletre meghivatván, programmbeszédét megtartotta az értekezleten.

A lőcsei szabadelvü párt *Engelmacher* József törvényszéki elnököt jelöltjéül egyhangulag kikiáltotta.

Miskolczon *Szemere* Attila tegnap tartotta meg a programmbeszédjét. Igéreteiben — mint nekünk táviratozzák — nem ismert határt.

Beszterczebányán *Halassy* Gyula eddigi kormánypárti képviselő tegnap tartotta beszámolóját. Ujból jelöltetvén, programmbeszédjében kinyilatkoztatta, hogy a *magyar kvótabizottság megállapodásait fogadja el és semmiféle kvótaemelést megszivelni nem fog.*

Ó-Becsén *Gondos* Bélát kiáltották ki szabadelvü programmal. Ellenjelöltje eddig nincs.

A lévai szabadelvü párt tegnap tartott értekezletén egyhangulag *Leidenfrost* László uradalmi főbérlőt jelölte. A képviselőjelölt programmbeszédében kijelentette, hogy a *kvóta felemelését nem szavazza meg.*

A kisbecskereki kerület kormánypárti jelöltje *Bessenyey* Ferencz.

Temes-Rékáson *Janicsáry* Sándor eddigi orsz. képviselőnek nincs ellenjelöltje.

Szarvason gróf *Csáky* Albin mellett tömörül a szabadelvü párt.

Alvinczen a kormánypárt *Szőcs* Pál budapesti ujságirót jelölte.

Magyar-Igenben dr. *Werner* Gyula a kormánypárt jelöltje.

A gyulafehérvári szabadelvü párt egy része *Mohay* Sándort, másrésze dr. *Téry* Ödönt jelöli.

Verseczen a szabadelvüek nem tudnak megállapodni egy jelöltben, de az intelligenczia *Herczegh* Ferencz körül csoportosul.

Az élesdi kerületben *Telegdi* József a szabadelvüek jelöltje, ellenfele aligha akad.

A m.-csékei kerületben *Goldis* Józsefet léptetik fel s eddig még ellenfele nincsen.

A hosszupályi kerületben az ellenzék még nem állapodott meg a jelölt személyében, a kormánypárt *Fráter* Barnabást jelölte.

A nagyidai kerületben *Semsey* László a kormánypárt jelöltje. Beszélik róla, hogy revizionista.

A szászvárosi kerületben báró *Nopcsa* Elek szabadelvünek valószinüleg dr. *Muntean* Aurél nemzetiségi lesz az ellenjelöltje.

Nyitrán tegnap ujból dr. *Janits* Imrét jelölte a kormánypárt. A jelölő értekezleten a szónokok különösen a néppárt ellen beszéltek.

Orosházán a kormánypárt gróf *Zay* Miklóst akarja felléptetni.

Makón a szabadelvü párt vasárnap gróf *Teleki* Józsefet kiáltotta ki.

Szombathelyen *Wlassics* Gyula minisztert jelölték s táviratilag ajánlották fel neki a kerületet.

Érsekujváron a választók értekezlete vasárnap *Krausz* István nyitrai alispánt jelölte, a kihez monstre-deputáczió megy a jelöltség felajánlására.

A nagy-komlósi kerületben *Belitska* Béni ismét a jelölt.

Mária-Radnán *Beles* János volt képviselő a kormánypárti jelölt.

A késmárki választókerület szabadelvü pártja vasárnap *Veszter* Imre volt képviselőt szabadelvü programmal nagy lelkesedéssel kikiáltotta. *Veszter* Imre erre elmondta programmbeszédét, a mely nagy tetszéssel fogadtatott.

Alsó-Lendván *Mandel* Pál vasárnap tartotta meg beszámolóját. A kerület választói a szabadelvü párt jelöltjéül egyhangulag Mandel Pált kiáltották ki.

A losonczi választó-kerület képviselő-jelöltjeül egyhangulag gróf *Degenfeld* Lajost kiáltották ki, a ki azonnal megtartotta programmbeszédét.

Kőszegen *Szájbély* Gyula beszámolóját vasárnap tartotta meg. A néppárti agitáczió daczára megválasztása biztos.

A temesvári szabadelvü párt, mint nekünk távirják, a vigadóban nagygyülést tartott. A gyülésen *Plausich* Mátyás pártelnök elnökölt. *Petruss* József ügyvéd hosszabb beszédben báró *Fejérváry* Gézát ajánlotta képviselőjelöltnek, a mit a jelenlevők egyhangulag elfogadtak s elhatározták, hogy a jelöltséget küldöttség utján fogják a miniszternek felajánlani. Következett a szabadelvü párt ujjászervezése. Ezután elfogadták azt a már közölt határozati javaslatot, melylyel gróf Szapáry Gyula bucsulevelére a választók nevében felelni fognak.

Az iglói kerület szabadelvü választópolgársága vasárnap Iglón a «Bányász» szálló nagytermében népes értekezletet tartott. A gyülést *Wieland* Arthur pártelnök lelkes beszéddel nyitotta meg, mire a város polgármestere dr. *Nosz* Gyula párhuzamot vont a szabadelvü és a néppárt törekvései közt, majd *Münnich* Aurél volt képviselőnek érdemeit méltatván, annak ujbóli jelölését inditványozta, mihez a gyülés egyhangulag hozzájárult. Wieland elnök üdvözlése után Münnich megtartotta programmbeszédét. *Ziman* János tanárnak és *Stavács* főszolgabirónak a szabadelvü választókat buzditó felszólalásai után az elnök a gyülést berekesztette.

Siófok a szabadelvü párt dr. *Purgly* Sándort kiáltotta ki képviselőjelöltté.

Vizaknán a szabadelvü párt dr. *Éles* Sándor volt orsz. képviselőt jelölte.

Ráczkevén a kerület pesti alsójárásbeli községei által tartott értekezlet *Földváry* Miklóst ujból képviselőjelöltté kiáltotta ki és meghivta, hogy választói körében megjelenjék.

UJDONSÁGOK.

— okt. 12.

Személyi hirek. *Frigyes* főherczeg és felesége Izabella főherczegnő Bécsből Pozsonyba érkeztek. — Gróf *Csekonics* Endre a fehérkereszt-egylet elnöke tegnap a fővárosba érkezett. Báró *Calice* konstantinápolyi nagykövetünk sulyos gyomorbajából a javulás utján van.

— *A király a fővárosban.* A király tegnap délután 6 óra 45 perczkor érkezett meg külön udvari vonaton Gödöllőről. Kiséretében volt gróf *Paar*, a kivel együtt kocsiba ülve, a várba hajtatott.

— **Ferencz Ferdinánd főherczeg.** Megirtuk már, hogy *Ferencz Ferdinánd* főherczeg e hó elején Bécsbe költözött s a télire a Beatrix-utczában levő modenai palota középső részében rendeztek be részére tágas lakást, mig a jövő év tavaszán a főherczeg a szomszédságban levő háromemeletes bérépületbe költözik s a mostani palotát muzeummá alakitják át. Ott helyezik el ugyanis mindazokat a tárgyakat, a melyeket a főherczeg világkörüli utjából magával hozott, valamint a mesés estei családi kincstárt is odaviszik. Hogy azonban maga a főherczeg meddig marad Bécsben, az bizonytalan. Most jól érzi magát s naponkint kirándul a lainzi állatkertbe, valamint az osztrák fővárosban létele óta több látogatást tett és fogadott is, de udvari orvosa dr. *Eisenmenger* Viktor már a délvidékre utazott, hogy kikeresse a helyet, a hol az évszakot a főherczeg eltölthetné. Az orvos visszatérte után határozzák meg az utazás időpontját és azt is, hogy *Mária Terézia* főherczegasszony és leányai vele mennek-e a beteggel, vagy pedig Bécsben maradnak. Gróf *Thun* Ferencz, a beteg főherczeg udvarmestere, bizonytalan ideig tartó hosszabb szabadságra utazott.

— *A nápolyi herczeg házassága.* A Stefani ügynökség jelentése szerint, tegnap délután irták alá Rómában a *nápolyi* herczeg és *Helena* montenegrói herczegnő házassági szerződését. Umberto király nevében Visconti-Venosta és Coste miniszterek, a montenegrói fejedelem nevében pedig a montenegrói külügyi és igazságügyi miniszterek irták alá a szerződést.

— **Magyarország Nagyasszonyának ünnepe.** *Vaszary* Kolos biboros herczegprimás a pápától az ezredéves ünnep alkalmából Magyarország Nagyaszonyának tiszteletére külön misét eszközölt ki, a melyet minden év október második vasárnapján tartanak meg az ország összes templomaiban. Az első ily misét tegnap tartották meg a templomokban mindenütt nagy segédletekkel. A budavári Mátyás-templomban délelőtt tiz órakor volt az ünnepi mise, melyen előkelő közönség volt jelen, megtöltve a templom minden zugát. A szentély egyik padjában foglalt helyet *Klotild* főherczegnő leányával, *Erzsébet* főherczeg kisasszonynyal, a kiket a közönség megérkezésükkor tiszteletteljesen üdvözölt. Az ünnepi misét *Vaszary* Kolos biboros herczegprimás pontifikálta.

— **A müegyetem megnyitása.** A müegyetem uj tanévét tegnap délelőtt nyitották meg nagy ünnepélyességgel a müegyetem muzeum-köruti palotájának dísztermében. Az ünnepélyen megjelent tudományos életünk majd minden kiváló alakja. Ott voltak a többek között *Szily* Kálmán akadémiai főtitkár, *Hollán* Ernő altábornagy, *Heinrich* Gusztáv, *Alexander* Bernát, *Hutyra* Ferencz stb. A tud. egyetemet *Bognár* István rektor, a kultuszminisztert *Molnár* Viktor osztálytanácsos képviselte. A müegyetem vezetősége részére készült emelvényen ült *Entz* Géza, a lelépő rektor, továbbá a volt és ujra megválasztott dékánok: dr. *Ilosvay* Lajos, *Asbóth* Emil és *Klein* Gyula. Az emelvénynyel szemközt levő padsor elején ült dr. *Wartha* Vincze, az uj rektor. Az ünnepély *Entz* Géza beszámoló beszédével kezdődött. Beszédéből közöljük a következő adatokat: A müegyetemnek ez évben a következő tanszemélyzete volt: 30 ny. rendes tanár, 2 ny. rendkiv. tanár, 18 magántanár, 5 meghivott előadó, 3 adjunktus, 1 konstruktőr, 5 tanitó, 1 repetitor, 32 tanársegéd. Tartottak ezek 153-féle előadást. A hallgatók létszáma az év első felében 1148, a második félévben 983 volt, kik közül 41% a mérnöki, 40% a gépészmérnöki, 13% az épitészi, 2% a vegyészi és 1% az egyetemes osztály tagja volt. Négy végzett hallgató kapott «kitünő» minősitést. Entz Géza beszéde után Wartha Vincze foglalta el helyét, nagyszabásu beszédet mondva, melyet a hallgatóság lelkesen megéljenzett. Ezzel a megnyitó ünnepély véget ért.

— **Legfelsőbb elismerés.** A király *Raics* Milos szegedi kir. itélőtáblai birónak nyugdijaztatása alkalmából, az igazságszolgáltatás terén teljesitett hasznos szolgálataiért legmagasabb elismerését nyilvánitotta.

— *A csanádi püspök kitüntetése.* A király, mint ezt már tegnapi számunkban jeleztük, *Dessewffy* Sándor csanádi püspöknek a titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

— **Kinevezés.** A király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Orlovszky* István beregszászi állami reáliskolai rendes tanárt és helyettes igazgatót ugyanezen tanintézethez igazgatóvá kinevezte.

— *A bodrogkereszturi honvédemlék leleplezése.* Zemplén vármegye hazafias lakossága tegnap, vasárnap, kegyeletes szép ünnepélyt ült, a mely minden tekintetben méltó volt a vármegye lelkes közönségéhez. Az ezredév alkalmából megemlékeztek a zempléniek azokról a névtelen hősökről, a kik az 1849. január 22-én és 23-án Tarczalnál, Tokajnál és Bodrogkereszturnál vivott csatákban meghaltak a hazáért. A vármegyei honvédegylet diszes emlékkövet készittetett, a melynek Bodrogkereszturon tegnap volt leleplezési ünnepélye. Kocsikon és külön vonatokon ezrével érkeztek a vendégek a kies fekvésü faluba, a hol *Belánszky* Gyula jegyző fogadó-beszéde után a Klapka-induló hangzott fel, majd a sátoralja-ujhelyi gyártelep-dalárda a Himnuszt énekelte el. *Matolai* Etele alispán mondta az ünnepi beszédet, a mely általánosan nagy hatást keltett s a mely után lehullott a lepel az emlékkőről. A vármegyei honleányok virággal hintették be az emléket, miközben egy öreg szabadságharczos, *Karsa* Ferencz 48-as főhadnagy meghatott hangon mondta el beszédét, a melynek hatását csak fokozta bajtársának *Bajusz* József 48-as főhadnagynak alkalmi költeménye. A Rákóczy-induló fejezte be az ünnepélyt, a melyen folyton igaz hazafias és kegyeletes hangulat uralkodott. Este bankett volt, a melyen igen nagy közönség vett részt.

— **Bret-Harte mint drámairó.** *Bret-Harte*, a hires amerikai regényiró, a ki a kaliforniai élet ábrázolásával uj birodalmat hóditott az elbeszélő irodalom számára, a legujabb időben a drámairók sorába lépett. Newyorkban a napokban adtak tőle egy szinmüvet, melynek megirásában *Pemberton* Edgar volt a segitségére. A szinmü tárgya a kaliforniai bányászéletből van véve és oly nagy sikert aratott, hogy rövid idő mulva bizonyára Európában is adni fogják.

— **Vőlegényszöktetés.** New-Jerseyben egy vőlegényt, a kit apai zsarnokság tartott fogva, a menyasszonya szöktette meg s vitte a lelkész elé. A vőlegény *Slaughter* Gyula 35 éves milliomos, a ki régóta szervi szivbajban szenved s e miatt az apa orvosi tanácsra megtiltotta neki a házasságot. A menyasszony fiatal, szép, gazdag és a mellett energikus volt, a ki mikor megtudta, hogy vőlegényét erőszakkal tartják vissza a szülői házban, hogy ne jelenhessen meg az esküvőn, felfogadott emberekkel betört a házba és kiszabaditotta vőlegényét. Egyenesen a lelkész elé hajtattak s mint férj és feleség nászutra indultak, sem a szivbajjal, sem az apai haraggal nem törődve.

— **Az idegenforgalom.** A fővárosba tegnap összesen 15.750 idegen érkezett a vonatokon. És pedig a keleti pályaudvaron 8524, a nyugotin 6191, a délin 1035. Elutazott a fővárosból 16.575 ember; a keleti pályaudvaron 9438, a nyugotin 6378, a délin 759.

= **Pinczetüz.** Nagy riadalom volt tegnap délután a pesti első hazai takarékpénztár egyetem-utczai palotájában. A takarékpénztár pinczehelyiségében a felhalmozott ócska papiros, gondatlanságból eldobott gyufaszáltól meggyulladt s csakhamar az egész udvart sürü füst töltötte be. A kivonult tüzoltóságnak sikerült a tüzet eloltani, mielőtt nagyobb baj történhetett volna.

= **Uj rendőrtisztek.** A belügyminiszter a székesfővárosi m. kir. államrendőrséghez *Tormássy* Jenő, *Krudy* Pál, *Szokolay* Lajos, *Trássy* Antal, *Novák* Ágoston és *Liebstöckl* Károly rendőrségi dijnokokat fizetésnélküli hivatal-segédtisztekké nevezte ki.

= **Munkásgyülések.** Négy gyülést hirdettek vasárnap délelőttre a budapesti munkások, a melyek közül egy: a *kőbányai téglagyári* munkásoké elmaradt. — Az *asztalosok* Luther-utcza 1. sz. a. helyiségükben a szakegylet czélját és hasznát fejtegették s tömörülésre sarkalták egymást. — Az *ácsok* a vig-utcza 16. sz. a. gyülésezték s az ipartestület czélját és hasznát fejtegették. Azonkivül egy szaklap szükségéről beszéltek. — A harmadik gyülés a *kocsigyártóké* volt, a kik a szervezkedésről beszéltek, s elhatározták egy szaklap alapitását, a mely a kocsigyártók érdekeit fogja képviselni. A gyülések mind rendben folytak le.

= **Baleset.** Tegnap reggel egy társaskocsi hámfája a lánczhid-téren eltört, a mitől a lovak megbokrosodtak. A benn ülő *Sahetzi* Jenőné ugy megijedt, hogy kiugrott a kocsiból, de szerencsétlenül, mert hanyatt vágódott a kövezeten és fejét betörte. Sulyos sebével a mentők városmajor-utcza 9. szám alatti lakására szállitották.

= **Marólug.** *Rosenfeld* Anna 20 éves cseléd tegnap reggel Peterdy-utcza 12. szám alatti lakásán marólugot ivott. Lakásán ápolják.

= **Életünt varróleány.** Ma éjjel 11 órakor *Varga* Lina zalamegyei illetőségü 17 éves varróleány az eskütéri állomáson levő csavargőzösről a Dunába ugrott. A hajón levő matrózok észrevették tettét s még élve kimentették. Az életunt fiatal leányt egyelőre nem lehetett kihallgatni s a mentők a Rókus-kórházba szállitották.

= A képviselőválasztásokhoz szükséges **zászlókat, tollakat** stb. legszebben és jutányosan késziti *Sigmund József* Budapest, IV. Városház-utcza 4.

SZINHÁZ ÉS MÜVÉSZET.

— **Salvini vendégszereplése.** Gustavo Salvini, a nagy Salvini hirneves fia, tegnap este kezdte meg tizenegy estére tervezett vendégszereplését a városligeti szinkörben. *Othellot*, a tragikusok parádés szerepét játszotta, határozott nagy sikerrel. Magas, férfias megjelenésü, erőteljes alak. Játéka egészen olaszos. A legrealisztikusabb eszközökkel dolgozik és igy nagyon gyakran tulzott alakitást mutat. Az összhatás azonban mindig teljes és intenziv. A harmadik felvonásban, a mikor Jago elveti szivében a féltékenység üszkét, a mikor felébred benne e pusztitó érzés tudata, oly hatást gyakorolt a közönségre, hogy egymásután tizszer hivták a lámpák elé. Tulajdonképen csakis ebben a felvonásban volt tökéletes. Nyers, fékezhetetlen, a keleti temperamentum nagy szenvedélyeitől uralt szerelmes hős volt. Nem czikornyázta szerepét, a legtöbbször csak játszott, a nélkül, hogy, a mint ezt a parádés Othellók szokták tenni, orditott volna. Mikor Desdemonával először sejteti, hogy a féltékenység üszke már egészen lángba boritotta szivét, eszét, hangjával, játékával egyaránt lebilincselte a hallgatóit. Nagy intelligencziája sem gátolta meg azonban, hogy sokszor a legnagyobb és felette hátrányos tulzásokat el ne kövesse. Az utolsó felvonásban különösen tulzott és a mód, a hogy megölte magát, közel vitte őt ahhoz a határhoz, a melyen az igazi pathosz már komikummá válik. Hangkezelése is tulzott. Rendkivül sokat használja a hörgő torokhangokat és ha ez, a féltékeny mór szenvedélyes természetét tekintve helyenkint érthető, komikussá válik, ha folytonosan halljuk. Ezek azonban csak modorosságok. Salvini nagy szinész, a kinek játéka intenziv hatást gyakorol a nézőkre és egy szinészre ez a legnagyobb dicséret. A társulat eltörpül mellette. Ha Salvini nincs a szinpadon, mindenki unatkozik. Kivételt talán csak *Udina* képez, a ki Jagot játszotta. A közönség a szinházat egészen megtöltötte és Salvinit vagy huszszor hivták a lámpák elé. Holnap *Tartuffe* kerül szinre. *(sl.)*

— **Az «Ingyenélők» jubileuma.** *Vidor* Pál jóizü népszinmüve az «Ingyenélők» tegnap került ötvenedszer szinre a népszinházban, telt ház előtt. A közönség a darabnak is, a szereplőknek is sokat tapsolt, különösen *Blaha* Lujzának, a ki a csintalanság és pajkosság minden unance-át beletette ebbe a szerepbe. Dalait megismételték kétszer-háromszor is, s az első felvonásban gyönyörü csokrot nyujtottak át neki. *Vidor*, a szerző is kivette a maga részét a jubileum sikeréből s bizonyára meg is érdemelte a tapsokat, a melyeket kapott. *Németh* az ő mindig friss, kellemes, kiapadhatlan humorával tegnap megint jóizüen megnevettette a közönséget, de nagy sikere volt *Tollaginak* is, a ki egy komikus kvartett dirigensét ábrázolta. *(t.)*

SPORT.

— **Athléták viadala.** A csömöri-uti versenypályán tegnap athlétikai viadal volt, a melyre elég szép számu közönség jelent meg. A notabilitások között ott voltak: *Lobkovitz* hadtestparancsnok, gróf *Andrássy* Géza, *Csesznák* tábornok és *Berzeviczy* Albert.

A mai viadal eredménye a következő:

I. *100 yardos sikfutás Magyarország bajnokságáért.* Elsőnek aranyérem és tiszteletdij, valamint «Magyarország bajnoka 100 yardra» czim. Orsz. rec.: $10^{3}/_{10}$ mp. Első csoport: Első: Szokoly Alajos, második Szilágyi Viktor, harmadik Wein Árpád $11^{1}/_{5}$ mp. Második csoport: Első Zachár István, 11.—, második Manno Leonidas, harmadik Jan Havel. Athl. Cl.-Sparta.

II. *Diszkoszvetés.* Elsőnek ezüst-érem. Orsz. rec: 26 m. 30 cm. Első Pórteleky László (26—80), második Schalling Ödön, harmadik Jan Havel Ac. Sparts, Prága.

III. *100 yardos versenynek döntő futama.* Bajnok: Szokoly Alajos ($10^{4}/_{5}$), második Manno Leonidas, harmadik Zachár.

IV. *Magas ugrás.* Elsőnek ezüst-érem Orsz. rec.: 167 cm. Első Tihanyi Endre (157 cm.), második Rupp Jenő.

V. *Andrássy vándor-dij.* Negyed angolmértföldes sikfutás. Győztesnek (55 mperczen belül) aranyérem és egyesületének az Andrássy-vándordij. Védi a London Athletic-Club. Orn. rec. 53 mp. Első Gerentsér László, második Speidl Zoltán, harmadik Simó Ferencz ($54^{1}/_{5}$).

VI. *Egy angolmértföldes sikfutás Magyarország bajnokságáért.* Elsőnek aranyérem és tiszteletdij, valamint «Magyarország bajnoka egy angolmértföldre 1896-ban» czim. Orn. rec. 4 p. $51^{1}/_{5}$ mp. Bajnok Ferencz Hron A. C. «Trojlistek» Prága, Csehország és Szászország bajnoka ($5{\cdot}25^{3}/_{5}$), második Sacher Gusztáv, harmadik Bohumil Bend A. C. Sparta, Prága.

VII. *Stafétafutás.* 400 méter. 4 stafétával. A győztes csapat 4 ezüst érmet nyer. Első csapat: *Magyar ath. club.* (49 mp.) Második csapat: *Magyar uszóegyesület.*

VIII. *120 yardos gátverseny.* Győztesnek ezüstérem és tiszteletdij. (Orn-rec 17 mp.) I-ső: *Szokoly* Alajos ($17^{4}/_{5}$), II-ik Sebesy János.

IX. *Távolugrás*, Elsőnek ezüst-érem. Országos rec. 595 cm. Első: *Zachár* István (5·95). Második: dr. Pórteleky László. Harmadik: Jan Havel Ac. Sparta Prága.

X. *Négy angol mértföldes sikfutás.* Elsőnek: arany-érem. Orsz. rec: 23: $24^{3}/_{5}$. Első: Hegyi Károly (23. 33.) Második: Boh Rudl AC. Sparta, Prága. Harmadik: Jankó Béla, M. A. C. Magyarország bajnoka.

XI. *220 yardos sikfutás handicap.* Elsőnek ezüstérem és tiszteletdij. *Első csoport*: Első *Zachár* ($24^{1}/_{5}$). Második Simó Ferencz. Harmadik Szilágyi Viktor. *Második csoport*: Első *Sebesi* ($24^{2}/_{5}$). Második Rupp. Harmadik Fekete. *Harmadik csoport*: Első *Tóth* Jenő ($25^{2}/_{4}$). Második Zimburg Ervin. Harmadik Havel János.

XII. *Hármasugrás.* Elsőnek ezüstérem és tiszteletdij. Országos record: 12 m. 48 cm. Első *Szokoly* Alajos (12·7). Második Tihanyi Endre. Harmadik Havel János.

XIII. *220 yardos handicap döntő futama.* Első *Zachár* István ($24^{1}/_{8}$). Második Zimburg Ernő. Harmadik Simó Ferencz.

Őszi lóversenyek.

— Tizedik nap. —

Tegnap ért véget az őszi tiznapos meeting s ezzel a jövő év májusig ismét csönd lesz a budapesti versenypályán, annyi izgalmak tanyáján. Sportszempontból az idei versenyévad igen érdekes volt: két uj nagy dij került az idén eldöntésre, a *Királydij* és a *Földmivelési miniszterium dija*, a melyet Toreador és Ignácz szombaton védtek meg a német ló ellen. A fogadó közönség is meg lehetett elégedve az idei versenyekkel, legalább annyiban, hogy a nagy turfvisszaélések elmaradtak s ha voltak is nagy meglepetések, azok szórványosan történtek s legtöbb esetben a lovak és nem a jockeyk szeszélyei okozták azokat. Az első napokat kivéve mindvégig gyönyörü idő kedvezett az őszi meetingnek s tegnap is remek őszi napfényben nagy közönség gyült össze, hogy bucsut mondjon több mint félévre a versenypályának, a melyet már most a fák lehulló sárga lombjai takarnak be.

Az utolsó napot a *Szent-Lászlódij* tette érdekessé, a melyre azonban csak hat ló pályázott s közülök az általunk jelölt Tip-top könnyen nyerte a versenyt.

Eltérőleg a rendes szokástól a mai utolsó nap a favoritok napja volt s a lovak mind a papirforma szerint futottak. Igy történt azután, hogy jelöltjeink közül négy első helyen, kettő pedig másodiknak érkezett be.

Tegnap *Koburg Fülöp* herczeg és neje *Lujza* királyi herczegnő, valamint *Lipót* bajor királyi herczeg és neje *Gizella* királyi herczegnő is végignézték az érdekes versenyeket. A főherczegek lenn a közönség körében beszélgettek hosszabb ideig a jelen volt notabilitásokkal; Fülöp herczeg különösen hosszu ideig társalgott *Darányi* földmivelési miniszterrel és gr. *Andrássy* Aladárral.

A versenyek részletes eredménye a következő volt:

I. *Kőbányai dij.* 3000 kor. 1400 m. Egyedi Arthur *Kópé*-ja (lov. Bulford) első, Palócz második, Bottine harmadik, aztán Halma, Lobogó, és Blue Balle. Totalizatőr: 5:10. Helyrefogadások: 25:44 és 80.

II. *Kelenföldi dij.* 2000 kor. 1400 méter. Péchy A. *Vigszinház*-a (lov. Sharpe) első, Spirifankerl második, Fattyu harmadik, aztán Hercules és Brivand. Totalizatőr: 5:16. Helyrefogadások: 25:47 és 46.

III. *Szent László-dij.* 32.000 korona. 6000 és 2000 korona. Dreher A. *Tiptop*-ja első (lov. Bulfordt), Inaska második, Destillateur harmadik, aztán Anatole, Mecca és Heggedevancote. Totalizatőr: 5: 10. Helyrefogadások: I. 25: 40, II. 25: 70.

IV. *Eladó gátverseny.* 2000 korona. 2800 méter. Szemere Miklós *Veltinguete*-je (lov. Georghegen) első. Einmal második, Carotteuse harmadik, aztán Maritta, Busserin, St. Vertugarde, Hamis és Assuerus. Totalizatőr: 5: 14. Helyrefogadások: I. 25: 41, II. 25: 42.

V. *Eladók handicapja.* 2000 korona. 1600 méter. Herczeg Eszterházy *Bóbja* első (lov. Adams), Tarara bom deay második, Madelaine harmadik, aztán Leonidas. Szikra, Párta, Mont Rose, Rajna, Zimankó, Branyicskó, Remember-me és Kisbaba-mén. Totalizatőr 5:17. Helyrefogadások: I. 25:66, II. 25: 120.

VI. *Másodosztályu eladóverseny.* 2400 korona, Geist Gáspár *Szolgabirója* (lov. Hyams) első, Marilla második, Generalin harmadik, aztán Jason, Bilics Katinka, Gloster Belle és Gyurjad. Totalizatőr: 5:34. Helyrefogadások: 25:80, II. 25:120.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

— **A Petőfi-társaság ülése.** Nagy közönség és alig egynéhány tag jelenlétében tartotta meg tegnap délelőtt felolvasó ülését a Petőfi-társaság. Az ülésen, a melyen *Bartók* Lajos elnökölt, *Palágyi* Menyhért volt az első felolvasó, a ki „*A nyelvujitó mozgalom*“ czimü értekezésében a mai irodalmi nyelv romlásával foglalkozik. Utal az idegen szavak szándékos halmozására és a jó magyar szavak kicsinylő mellőzésére. Nem ő az első, ki e tünetekre figyelmeztet. Nem is magának a tünetnek van oly nagy jelentősége, mint inkább a szellemi kórságnak, melyből származik. Egész közmüvelődésünk alapbaja nyilatkozik meg az irodalom nyelvi keveredésében. Hübéresei vagyunk a német és franczia szellemnek és a mi ennél még nagyobb baj, nem is óhajtunk a hübéri viszonyból kibontakozni. Csak a politikai függetlenség iránt volt érzékünk, szellemi függetlenségünkre nem vagyunk féltékenyek. Pedig a kettő egymás nélkül meg nem állhat. A multban is az volt nagy történeti mulasztásunk, hogy nem kelhettünk a Nyugot nemzeteivel szellemi versenyre. A külföld látott el bennünket eszmékkel és a hány idegen eszme itt gyökeret vert, annyi felekezetre és pártra bomlott a nemzet. Nem gondoskodtunk magunk szellemi szükségleteink fedezéséről, hanem kölcsönökből éltünk és a szellemi függés előkészitette a politikai függést is. Ma is a tudomány és irodalom terén vakon hódolunk a Nyugot kóros áramlatainak. Ezt azonban a nagy közönség maga nem állapithatja meg, mert nincs bepillantása tudományunk és irodalmunk mühelyeibe. Ezért oly nagy jelentőségü az irodalmi nyelv romlásának tünete. Benne válik szemlélhetővé egész müvelődésünk idegen jellege. Csak az önálló nemzeti müvelődésre való törekvés támaszthatja fel a nemzeti önérzetet és csak ez a müvelődési önérzet vezethet majd politikai függetlenségünk kivivásához.

A felolvasás nagy tetszést aratott.

A tárgysorozatnak következő két számát vendégek töltötték ki. Az egyik vendég *Vértesi* Jenő, *Vértesi* Arnoldnak fia. «Prezlava királyné» czimü költői elbeszélését *Jakab* Ödön mutatta be. Bár a költemény terjengőssége és képekkel való tulhalmozása kezdőre vall, a költői nyelvezet és élénk szinezés becsületére válnak az iskola padjai közül alig kikerült fiatal szerzőnek, a kit a közönség is bátoritó tapsokkal jutalmazott. *Bolgár* Emilt, a másik vendéget, *Bartók* Lajos vezette be, a ki a szerzőnek «Kelet és Nyugat közt» czimü hosszabb költői elbeszéléséből mutatott be egy szép részletet, a mely nagy tetszést aratott.

Vértesi Arnold volt az utolsó felolvasó. «Miczike» czimü novellájával folytonos derültségben tartotta a közönséget, a mely végül lelkesen megtapsolta a szerzőt. A felolvasó-ülést zárt ülés követte.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

— **Ügyvédi kamarák köréből.** A budapesti ügyvédi kamara dr. *Biró* Kálmán budapesti ügyvéd a dévai kir. törvényszékhez albiróvá történt kineveztetése következtében törült iratait dr. *Ladányi* Gyula budapesti ügyvédnek adta át. *Milassin* Imre kalocsai ügyvéd lakhelyét ezen kamara területén belül Kun-Halasra, dr. *Kranczthór* Miksa budakeszi ügyvéd pedig Budapestre (VII., dob-utcza 11. sz.) tette át. Dr. *Almássy* Péter budapesti ügyvéd ezen kamara fegyelmi biróságának 667/96. fegy. sz. alatt kelt s a m. kir. Kuria által 357/96. fegy. sz. alatt helybenhagyott itéletével, a hivatalos hirlapban való közzététel napjától számitott hat hóra az ügyvédség gyakorlatától felfüggesztetett. A temesvári ügyvédi kamara fegyelmi birósága dr. *Bálint* Izidor volt pancsovai ügyvédet a m. kir. kuriának 344/1896. fegyelmi számu határozata folytán, ügyvédi gyakorlatától további intézkedésig felfüggesztette.

— **Birósági kinevezések.** Az igazságügyminiszter dr. *Udvarhelyi* Dezső a debreczeni kir. itélőtáblához berendelt birósági aljegyzőt a debreczeni kir. törvényszékhez és dr. *Szabady* Lőrincz kaposvári kir. törvényszéki aljegyzőt a nagyatádi kir. járásbirósághoz jegyzőkké, *Nagy* Kálmán debreczeni kir. törvényszéki joggyakornokot a debreczeni kir. törvényszékhez aljegyzővé, *Rozenzveig* Károly ipolysági kir. törvényszéki segédtelekkönyvvezetőt a homonnai kir. járásbirósághoz telekkönyvvezetővé, *Brannicz* Béla budapesti kir. itélőtáblai irnokot a m. kir. kuriához irodatisztté, *Dicenty* Lajos szegzárdi kir. törvényszéki irnokot a szegzárdi kir. törvényszékhez irodatisztté, *Sóka* Antal galgóczi kir. járásbirósági dijnokot a naszódi kir. járásbirósághoz irnokká nevezte ki; *Weitenstein* Mór. csik-szeredai kir. járásbirósági aljegyzőt a csik-szeredai kir. törvényszékhez, *Wellmann* Sámuel csikszeredai kir. törvényszéki aljegyzőt a csikszeredai és *Lengyel* Béla nagybittsei kir. járásbirósági aljegyzőt a dunaszerdahelyi kir. járásbirósághoz helyezte át. *Pintarics* Tamás nagykanizsai kir. törvényszéki és *Vadlya* István perlaszi kir. járásbirósági irnokokat; *Bálint* István kecskeméti és *Hatfaludy* Jenő kolozsvári kir. törvényszéki irnokokat; *Schindler* Béla Pál szolnoki kir. törvényszéki és *Tary* Timót jászapáti kir. járásbirósági irnokokat s végül *Schlesiger* Manó malaczkai és *Wagenhofer* János bazini kir. járásbirósági irnokokat kölcsönösen áthelyezte.

GYÁSZROVAT.

Kiss Emma az orsz. magyar szinészegyesület és nyugdijintézet nyugdijazott tagja, Romvári *Várady* Lajos népszinházi tag felesége október 10-én. élete 41-ik évében hosszas szenvedés után elhalt. Temetése e hó 12-én délután 3 órakor lesz a nefelejts-utcza 18. sz. a. lakásáról.

TÁVIRATOK.

Trient, okt. 11. Ma délelőtt leplezték le Dante-szobrát nagy közönség jelenlétében.

Páris, okt. 11. *Faure* elnök a következő sorokat intézte a hadügyminiszterhez: Kérem önt, hozza a hadsereg tudomására azokat a szavakat, melyeket tegnap az orosz czárral váltottam. A csapatok, melyek az ön főparancsnoksága és vezéreik ügyes vezetése alatt a chalonsi szemlén résztvettek, impozáns látványt nyujtottak. Az ország nevében önnek és a hadseregnek legszivélyesebb szerencsekivánataimat fejezem ki.

Berlin, okt. 11. A „Nordd. Allg. Ztg.“ a következőket irja:

Miklós czár első látogatás után, melyeket a vele barátságban élő I. *Ferencz József* és II. Vilmos császároknál tett, meggyőződhetett, hogy a két fejedelem az európai békének legbuzgóbb oltalmazója. A czár Angliát is azzal a benyomással hagyhatta el, hogy ez a hatalom se veszélyezteti az európai koncert harmóniáját. Végül mint felvilágosodott békefejedelmet nagy megelégedéssel tölthette el a czárt az a kép, mely eléje és felséges neje elé tárult Francziaországban. Az az egyetértés, mely Francziaország és Oroszország közt fennáll, ismételten kifejezésre jutott a zajos ünnepek és a franczia nép örömrivalgása közepett az orosz czár és a franczia köztársaság elnökének felköszöntőiben. A párisi ünnepélyek lefolyása után nincs okunk arra nézve, hogy módositsuk azt a véleményt, mely Németországban az orosz-franczia viszonyokat illetőleg uralkodik, minthogy a két állam közt eddigelé komolyabb érdekellentét nem állott fenn és a mig ilyen nem keletkezik, addig természetes, hogy a két állam közösen fog eljárni és közös érdekü kérdésekben egymást támogatni fogják. Németországban joggal előtérbe lép az a meggyőződés, hogy ezt az egyetértést különösen Oroszország nem fogja háborus czélokra kihasználni, hanem békés feladatok megoldására kivánja forditani. Másrészről Németországnak nincsenek politikai ellentétei Oroszországgal, miért is annál elfogulatlanabbul konstatálhatjuk a cherbourgi, párisi és chalonsi ünnepnapok fényes lefolyását.

Páris, okt. 11. Hanotaux külügyminiszter tegnap ismét értekezett *Siskin*-nel az orosz külügyminiszterium vezetőjével, a ki holnap elutazik Párisból.

Darmstadt, okt. 11. Az orosz czári pár és a nagyherczegi család tegnap délután a kranichsteni kastélyba rándultak, a hol teáztak. Este a darmstadti dalegyesületek szerenádot adtak a kastély előtt. A czári párt zajosan megéljenezték.

A közönség köréből.

28852

The Continental Bodega Company Budapest.

Spanyol és portugal orvosi és asztali borok. Kimérés hordóból. Kossuth-Lajos és Uj-világ-utcza sarkán, az országos kaszinóval szemben.

KÖZGAZDASÁG.

Berlin, okt. 11. A Discontogesellschaft Rio de Janeiroból táviratot kapott, mely szerint a moratoriumra vonatkozó hirek alaptalanok.

Washington, okt. 11. A földmivelési hivatal októberi jelentése szerint a gyapot állása október 1-én 60·7 (a mult évben 65·1), a tengerié 90·5, a buzáé 11·9 és a zabé 24·3 bushel acreként. A tartárka állása 86. A buzatermés általában gyenge.

SZINHÁZAK és MULATSÁGOK.

M. KIR. OPERAHÁZ. Budapest, 1896. okt. 12-én. Évi bérlet 99. Havi bérlet 9. Larizza Vincenzo ur vendégfelléptével: **A troubadour.** Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Verdi. Szövegét irta Cammerano Salvator. Olaszból forditotta Nádaskay L. Kezdete 7 órakor.

NEMZETI SZINHÁZ. Budapest, 1896. okt. 12-én. Évi bérlet 206. Havi bérlet 6. **A nők barátja.** Vigjáték 5 felvonásban. Irta Dumas Sándor. Forditotta Kürthy Emil. Kezdete 7 órakor.

VÁR-SZINHÁZ. Budapest, 1896. okt. 12-én. Zárva.

VIG-SZINHÁZ. Budapest, 1896. okt. 12-én. **Durand és Durand.** Bohózat 3 felvonásban. Irta Ordonneaux és Valabrégue. Forditotta Kürthy Emil. Kezdete 7 órakor.

NÉPSZINHÁZ. Budapest, 1896. okt. 12-én. Blaha Lujza asszony vendégfelléptével. **Télen.** Pályadijat nyert népszinmü dalokkal 3 felvonásban. Irta ifj. Bokor József.

VÁROSLIGETI SZINKÖR. Budapest, 1896. okt. 12-én. **Gustavo Salvini,** a hirneves olasz tragikus és társulatának 2-dik vendégszereplése. **Tartufo.** Dráma 4 felvonásban.

Herzmann-féle.
NYÁRI ORPHEUM
Hajós-utcza 13. sz. az operaházzal szemben
Diamantini Vernici
szenzácziós énekmüvésznő vendégfellépte.
Mlle Bice Rozen olasz énekesnő. **Tloresco trio** hölgy hármas.
Ernest Joung
legjobb illusionista a világon.
Tarantella
a legkaczagtatóbb bohózat.
A szerencse gyermeke.
Ünnep- és vasárnapon két előadás.
Továbbá az egészen uj októberi müsor.
Jegyek előre válthatók: Steiner-trafik Andrássy-ut 26. Jegyek előre váltva: páholyülés 1 frt 20, földszint és erkély 60 kr., karzat 30 kr.
A közvetlen szomszédságban **Herzmann-kávéház** a fővárosban időző artisták gyülekező helye. Éjjel-nappal nyitva.
28095

HUNGARIA SZÁLLODA 2080
Ma este az étteremben **Balogh Károly** ismert s kedvelt zenekara játszik **Kezdete 8 órakor**

FOLIES CAPRICE
Ma szinre kerül
A szerelem gyermeke
énekes bohózat.
Ezt megelőzi:
Rosenkranz Mundy.
Fellép
Raimann Lessi k. a.
első fellépte Budapesten.

Somossy-Mulató
Nagymező-utcza 17. szám.
431. telefon. Iroda: Mozsár-utcza 5. 431. telefon.
Még csak 4 napig
TOMPSON elefántjai.
Továbbá
KAUFMANN
Wallace, Frankie és Minnie.
a fenomenális
Gyermek-kerékpáros-hármas
Emeline Ethardo
3 Sisters Stawlight és Hawthorn
Operettelőadásul:
Asszony párbaj.
Pénteken, f. hó 16-án először. A legujabb mutatvány:
SENNOR FESSI.
!!Mülovas idomitott bikán!!
Egyedüli jegy-elárusitó hely, dohánytőzsde, Andrássy-ut 38.

Ezen hirdetési rovatban minden szó egyszeri beiktatása közönséges petit betükből 2 krral, s compact betükből szedve 4 krajczárral fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK

Minden hirdetésre felvilágositás ad a kiadóhivatal ingyen. Czimmel ellátott hirdetések minden közlése után még 30 kr. bélyegilleték is fizetendő.

TELEFON 6354. Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel a válaszra szükséges levélbélyeg vagy levelezőlap beküldetik és a hirdetés alatt álló szám közöltetik. TELEFON 6354

Kis hirdetéseket

elfogad az Egyetértés számára a központi hivatal Papnövelde-utcza 8. sz. és a következő fiók kiadóhivatalok:

Breuer nővérek dohánytőzsdéje VI. ker., Teréz-körut 54. szám.

Burger Vilmosné dohánytőzsdéje Andrássy-ut 51. (Oktogon.)

Deutsch Julia dohánytőzsdéje József-körut 50. sz. (Baross-utcza sarkán.)

Nemecsek A. dohánytőzsdéje IV. Petőfi-tér 3. szám.

Toldi Lajos könyvkereskedése Buda, II., Fő-utcza 2. szám, valamint minden hirdetési iroda.

Árva,
18 éves magas barna leány 2600 frt hozománynyal és szép kelengyével férjhez óhajt menni, állami hivatalnokhoz. Magyar, német, angol, francziául perfekt beszélek, kitünően játszok zongorán, háztartáshoz, főzéshez értek. Levelet „Denis" czimen kérek a kiadóhivatalba. 32664

Eladás.

Használt és uj pénz-szekrények
rendkivüli olcsó áron kaphatók a bécsi pénzszekrénygyár raktárában, **Budapest, V., Bálvány-utcza 6. sz.** 26970

Elegáns
könyvszekrény és iróasztal eladó. Lipót-utcza 36. sz. földszint 2. sz. 4422

Eladó telek.
Egy 2097 □-öl telek, melynek 1740 □-öles részén két virágzó fakereskedés van évi 1500 frtért bérbe adva, a többi részén igen kényelmes lakás, 7 szoba, konyhák, éléstárak, félszerek, istállók, és hozzátartozókkal ellátva, saroktelek, közvetlen a vasuti sétány és indóház mellett, a várostól 80 méternyire van. Értekezni lehet **Hankovszky Gergely** tulajdonossal, **Kecskeméten.** 28909

315 holdas birtok
Ungm. melyből 60 hold (1600 □-vel) fennálló erdő, 40 hold legelő, 20 hold rét, a többi szántó föld. Városhoz közel, kitünő közlekedéssel, országut mentén, gazdasági épületekkel jutányosan eladó. Ügynökök kizárva. Czim a kiadóhivatalban. 32648

Phisharmonium
kitünő gyártmány nagyon olcsón eladó. Czim a kiadóban. 32601

Vendéglősök
figyelmébe, egy 20 ezer lakossal biró magyar városban, hol nyári mulatóhely nincs, erre alkalmas ház, nagy kerttel eladó. Czim a kiadóban. 4392

Vétel.

Vadhust
bármily mennyiségben Budapestre szállitva pr. kl. megvételre keresek. A vad megnevezése kl. árral „Vadkereskedés" czimen a kiadóhivatalba küldendő. 10005

Alkalmazást keres.

32 éves
egyén, 3 évig önálló, 6 éve, hogy vas- és füszerüzletben üzletvezető, hasonló állást keres, esetleg állandó segédi alkalmazást is elfogad vasüzletben. Czim a kiadóhivatalban. 4412

Urasági szakács
több évi, legjobb bizonyitványokkal állást keres. Czim a kiadóhivatalban. 4420

Egy
jó családból való nő, ki a **házvezetés minden ágában jártas, szolid helyen alkalmazást keres.** Czim a kiadóhivatalban. 4414

Intelligens
26 éves leány (kézimunkatanitónő) csakis falun, uri családnál szeretne alkalmazást fizetés nélkül, ha a háztartás vezetésben gyakorolhatná magát, azt egy év alatt tökéletesen elsajátithatná. Czim: B. E. Lőcse, post. rest. 4418

100 koronát,
vagy többet is adok annak, ki engem egy tisztességes állásba juttat, képzettség 6 gymnáziumi osztály, intelligens vaskereskedő vagyok. Leveleket „Hálás" jelige alatt a kiadóhivatal továbbit. 10009

Tisztességes
fiatal leány, szolid üzletbe pénztárosnőnek vagy elárusitónőnek ajánlkozik; hasonló minőségben már volt alkalmazva. Czim a kiadóhivatalban. 32658

Fiatal özvegy
leszámolásra hajlandó átvenni egy üzletet, legszivesebben sütőüzletet, vagy hasonlót. Esetleg pénztárnoknői állást is elfogad. Néhány száz forint óvadékkal és legjobb ajánlatokkal rendelkezik. Szives ajánlatok „Önállás" czim alatt a kiadóhivatalba kéretnek. 32666

Gazdatiszt.
6 évi gyakorlattal, a dohánytenyésztéshez kiválóan ért, jó bizonyitványnyal, nagyobb gazdaságba ajánlkozik, esetleg közös gazdálkodásra. 5000 frt felett rendelkezik. Szives megkeresések „Keresztény" jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők. 10007

Komoly,
megbizható, nős állam hivatali szolga kinek egész délután szabad ideje van ajánlkozik nagyobb házba házmesternek. Ily minőségben már alkalmazva volt. A ház rendben tartásához kitünően ért. Megkereséseket „Számvevőség" czimen a kiadóhivatalba intézendők. 32655

Oktatás.

Nevelőnőket
észak-dél-német bonneokat, magyar-ajkuakat, franczia és angol nőket. Kitünő **gyermekkertésznőket és bonneokat** ajánl és elhelyez lelkiismeretesen **Szegheőné S. Lujza,** Budapest, Andrássy-ut 28. 28737

Korrepetitornak
ajánlkozik jelesen maturált tanárjelölt, gymnásiumi tanulókhoz. Czim a kiadóhivatalban. 4416

VII. gymnásiumi
tanuló, jó hegedüs s jó társalgó ajánlkozik a délutáni órákra oly fiu mellé kit tanulmányaiban segitene, kivel hegedülne, sétálna, magyar és német nyelven, kissé francziául társalogna. Szives megkeresés „Örömest" jelige alatt a kiadóba. 4364

Lakás és bérlet.

Vendéglőnek
kitünően alkalmas nagy helyiség azonnal kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 10008

Különféle.

Jó forgalmu
füszerkereskedéshez keresztény társ kerestetik legalább 2000 frttal. Személyes tevékenység megkivántatik, s előnyben részesittetnek e szakmából valók. Levelek „Biztos" jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők. 10004

Magas jutalék
mellett felvétetnek egy elsőrangu bankháznál (részvénytársaságnál) ügyes ügynökök, törvényesen megengedett sorsjegyeknek részletfizetésre való eladására. Ajánlatok „Confidentia" jelige alatt a kiadóhivatalba. 28527

A belvárosban
elfogad teljes ellátásra, egy vagy két jó családból levő tanulót egy tanár özvegye. Czim a kiadóhivatalban. 32573

Az élet vásárja.

Egy kötet elbeszélés. Irta Timár Szaniszló. Ára 1.20 kr. Megrendelhető az „Egyetértés" kiadóhivatalában.

A Magyar Aszfalt
Részvénytársaság
Budapest, Andrássy-ut 30. sz.
elvállalja jótállás mellett legolcsóbban
aszfalt burkolatok fektetését és 25964
nedves lakások, pinczék stb. gyökeres **szárazzátételét.**
TELEFON.

Millió ember már visszakapta ujra drága egészségét.

A szenvedő emberiség vigasztalása
és segélyére,
kik galandféregben és gyomorbajban szenvednek.

Pántlikagiliszta fejestől

a páfrány-tokocskák által, fájdalom nélkül, jótállás mellett, a legrövidebb idő alatt (6 percz alatt) teljesen elhajtatik.

Egyedül valódi kapható:

Schneider József gyógyszerésznél
Resiczán, Fő-utcza 24. (Délmagyarország.)

Ezen kitünő gyógyszer fájdalom nélküli, gyors és biztos eredményéért jótállás nyujtatik. Nem árt, ha pántlikagiliszta-féreg nincs is jelen. — Az életkor megjelölendő. **Törvényesen védve.** Egy eredeti doboz pontos használati utasitással a bel- és külföld részére **frt 3.50** postai utánvéttel vagy fenti összegnek előre való beküldésével.

A pántlikagiliszta tünetei a következők: az arcz halványsárga, bágyadt tekintet, kék szemkarikák, lesoványodás, elnyálkásodás, bevont nyelv, emészthetlenség, étvágytalanság felváltva mohó étvágygyal, gyakori rosszullét vagy épen ájulások és szédülés főleg éhgyomornál, egy gombolyag felszállása egész a nyakig, nyálösszegyülemlés, a test megdagadása, gyomorsav, gyomorhév, gyakori felböfögés, bélgörcs, hengergetés, hullámszerü mozgások, szuró szivó fájdalmak, és szurások a belekben, szivdobogás, a vérkeringés rendetlenségei különösen nőknél, gyakori véletlenül beálló főfájás, a buskomorságra való hajlam, életuntság és a halál óhajtása.

Továbbá itt minden gyógyszer kapható.

Santaltokocskák hatásukban felülmulhatlanok, gyorsan és biztosan gyógyitanak nőknél és uraknál: hugycsőfolyásokat, folyásokat nőknél és uraknál befecskendezés nélkül. Egy doboz ára 2 forint 50 kr. — Makacs betegségnél egy dupla adag 4 frt. 28776

Mind egyedül valódian kapható:

SCHNEIDER J. gyógyszerésznél Resiczán Fő-utcza 24.
(Délmagyarország.)

Magyar királyi államvasutak.

A magyar kir. államvasutak szállitási irodája a Lipótvárosban.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága a Lipótvárosban (V. Arany János-utcza 19. szám alatt) szállitási irodát rendezett be, a hol gyors és teherdarabáru szállitmányok az összes állomásokra feladhatók. Ez iroda, előleges értesités ellenében jutányos szabványárak mellett gondoskodik a küldemények háztól való elszállitásáról is és közvetiti ugy a helybeli mint az átmenő vámköteles küldemények elvámolását.

Budapest, 1896. szeptember 20-án.

A közeledő országgyülési képviselőválasztások alkalmából ajánlom gazdagon felszerelt raktáramat, saját gyártmányu

választási- és kortes-tollakban 28978

melyeket a legolcsóbb gyári áron szállitok. Nagy választék mindennemü mágnás-, hadastyán- és vadászforgók- (toll)-ban.

Propper Sándor, kalaptoll-gyár, Budapest, VI., Lázár-utcza 18. sz.

A legujabb hajtük és hajsütővasak.

Legkitünőbb fog- és körömkefék.

Müller J. L.-féle **Millennium Bouget-illat** ezen ujdonság felülmul minden várakozást kiváló üditő és kellemes illata által, üvegje 1 frt, 2 frt 50 kr. és 4 frt.

Müller J. L.-féle **Brise de Violettes** a legujabb ibolya-illat, a frissen szedett ibolyának illatával egyenlő kellemessége, tartóssága és finomságára nézve felülmulhatatlan, üvegje 1.50, 2.50 és 4.50 frt.

Kapható egyedül: **MÜLLER J. L.** cs. és kir. udv. szállitó illatszer és pipereszappan-gyárosnál **Budapesten.**

Gyári raktár: Koronaherczeg-utcza 2. Gyár: Rottenbiller-utcza 6. Felhivom a n. é. közönség figyelmét a vegyészeti pavillonban levő kiállitásom szives megtekintésére.

Fésük és szivacsokban nagy választék.

Ruha- és hajkefékben nagy választék.

Makulatura

papiros eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ügynökök

a törvényes engedélyezett sorsjegyek részletfizetés mellett eladásra (az 1883. XXXI. t.-cz. értelmében, igen kedvező feltételek alatt alkalmaztatnak.

Fővárosi váltó-üzlet-társaság. 28963

Adler és Tsa Budapest.

A budapesti és bécsi katonakórházakban, valamint számos katonaezrednél nyert bő tapasztalat folytán ezen orvostudor legmelegebben ajánlható.

Titkos betegségeket,

hugycsőfolyásokat, sebeket, syphilis utókövetkezményeit, elgyengült férfierőt, magömléseket, önfertőztetés utóbajait, nőknél fehérfolyást, befecskendezés nélkül, bármely nőbajokat, a legmakacsabb **börbetegségeket,** valamint ifjukori bünök következtében beállott **ideg-** és ennek utókövetkezményeképp létrejött **hátgerinczbajokat** gyógyit 15 évi katonaorvosi és 10 évi polgári orvosi tapasztalat után, a **legujabb gyógymód** szerint, alaposan és biztos sikerrel

Dr. KAJDACSY,
v. cs. és kir. ezredorvos.

Lakik: Budapesten. Váczi-körut 4. szám alatt. I. em.
bejárat a lépcsőnél. 28048

Rendel: délelőtt 9 órától 4 óráig, este 7 órától 8 óráig. Nőknek ugy, mint férfiaknak külön be- és kijárat — külön váróterem. Dijazott levelekre azonnal válaszoltatik, gyógyszerekről is gondoskodva lesz.

Hirdetések felvétetnek e lap részére a kiadóhivatalban IV., ker., Papnövelde-utcza 8. szám alatt.

7364/96. sz.

Ajánlat.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 1896. évi márczius hó 5-én 14,306 és 1896. évi szeptember 29-én 63,006. sz. alatt kelt rendelete folytán.

A m. kir. posta- és távirdánál az 1897. év január 1-étől 1898. év január 1-ig terjedő egy évben szükséges gyüjtőzsákok, csomagzsákok és pecsétviasz szállitására ezennel nyilvános ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Az egy évi szükséglet körülbelül a következő:
300 db gyüjtőzsák,
300 db csomagzsák,
6000 kgr. pecsétviasz.

A fenjelzett zsákok kizárólagosan hazai származásu anyagból készitendők, s ugy ezeknek, valamint a pecsétviasznak hazai gyárban kell készittetnie.

A közelebbi feltételek a m. kir. országos posta- és távirdagazdászati hivatalnál (V. kerület Arany János-utcza 1. sz. földszint) vagy annak posta szerelvényi központi raktáránál (X. kerület Kőbányai-ut 20. sz.) ingyen megkaphatók s a szállitandó tárgyak mintái ugyanott megtekinthetők.

Az ajánlattal ugy a gyüjtőzsákból, mint a csomagzsákból 2—3 darabot, a pecsétviaszból 10 darabot kell benyujtani mintául és ezen mintapéldányokra az ajánlattevő czimét, a tárgy megnevezését és gyártási helyét fel kell jegyezni és az ajánlattevő pecsétjével ellátni.

Az ajánlatban ki kell jelenteni, hogy az ajánlattevő a szállitási feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti, minek bizonyitásául köteles a szállitási feltételek egy példányát aláirni s ajánlatához csatolni.

Az ajánlattevő köteles ajánlatának biztositására az általa ajánlott tárgyakból egy év alatt szükséges mennyiség értékének öt (5) százalékát bánatpénz gyanánt készpénzben vagy állami letétekre elfogadható értékpapirokban az országos posta- és távirda számvevőség által (V. kerület Akadémia-utcza 13. sz.) előzetesen számfejtendő letétjegy mellett a m. kir. országos posta- és távirda pénztáránál (IV. ker. Főposta-épület I. emelet) letenni és a pénztári nyugtát ajánlatához csatolni.

Magyar nyelven szerkesztett, s ivenként 50 kros bélyeggel ellátott és a fentirtak értelmében felszerelt ajánlatok lepecsételve és a boritékon „Ajánlat a posta- távirdánál szükséges gyüjtő- v. csomagzsákok, vagy pecsétviasz szállitására" felirattal ellátva **folyó évi november hó 8-iknak** déli 12 órájáig alulirott gazdászati hivatal vezetőjénél (V. ker. Arany János-utcza 1. sz.) nyujtandók be, hol azok nyomban fel fognak bontatni és olvastatni, mely alkalommal az ajánlattevők vagy meghatalmazottjaik jelen lehetnek.

A megállapitott határidőn belül benyujtott ajánlatok vissza nem vehetők, a feltételeknek egy, vagy más irányban meg nem felelő, ugy szintén a záros határidőn tul beérkező vagy táviratilag tett ajánlatok figyelmen kivül fognak hagyatni.

Mindenik ajanlattevő ajánlatával és az ahhoz letett bánatpénzzel az ajánlatok feletti határozat meghozataláig, azon ajánlattevő pedig, kinek ajánlata elfogadtatik, a szerződés megkötéséig kötelezettségben marad.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur egyébiránt fentartja magának, hogy az ajánlattevők közül, tekintet nélkül az ajánlott árra és feltételekre szabadon, választhasson, vagy a beszerzést az ajánlatok teljes mellőzésével is bárhol eszközölhesse.

Budapesten, 1896. október 8-án.

28966 **M. kir. országos posta- és távirdagazdászati hivatal.**

Képviselő választás.

Választási tollakat névvel, elsőrangu kivitelben rövid idő alatt olcsó ár mellett szállitunk. 28932

CHWALLA REZSŐ és FIA
cs. és kir. udvari szállitók,
Budapest, Nagy János-utcza 1a. sz.

TRILBY

Épen most jelent meg magyar nyelven.

TRILBY
TRILBY
TRILBY
TRILBY
TRILBY
TRILBY
TRILBY
TRILBY
TRILBY

A világirodalom legnagyobb hatásu regénye.
Európa összes országaiban sok ezer kiadást ért.
Szinházi előadása „Trilby lázba" ejtette a közönséget.
Szerzője, ki most halt meg, ez egy regényből milliomos lett.
Megható és bájos bohém-történet, párisi Quartier Latinban és Londonban játszik.
Most készül előadásra a **Vigszinház,** a közönség óriási várakozása mellett.
„**Trilby**" legelső magyar kiadása.
Szerdahelyi Sándor forditásában jelent meg.
Ára **1 frt 60 kr.** Megrendelhető az **Egyetértés** kiadóhivatalában.

Hatósági

BUTOR

végeladás!

(Belváros) Duna-utcza 15. sz. I. em.

Eladásra kerülnek és potom árért végeladatnak kiváló szilárd minőségü diszbutorok és sok egész egyszerü asztalos és kárpitos butorok, továbbá

világhirü ágyakká átalakitható
divánok, ottománok, fauteuilek, székek stb.

Butorvásárlók meggyőződhetnek, hogy ily bámulatos olcsó árakért Budapesten vásárolhatni többé alkalom nem lesz. 28901

A HÓDOLÓ DISZMENET

IRÁSBAN ÉS KÉPBEN.

Szerkesztette: TIMÁR SZANISZLÓ.

50 élethü fényképfelvétel **a junius 8-iki hódoló diszfelvonulásról** magyarázó szöveggel. Az ezredévi ünnepségeknek ez a diszfelvonulás volt egyik kimagaslóbb pontja. **Megszemlélésére a világ minden részéből ezernyi sokaság sereglett a fővárosba** s a füzetben foglalt fényképek megörökitvén a diszmenet legszebb részleteit, örök emléket fognak képezni mindenki számára a szép napokra.

Ára 1 forint. Ajánlott postai küldéssel 1 frt 15 krajczár.

Megrendelések az „**Egyetértés**" kiadóhivatalához, **Budapest, IV., Papnövelde-utcza 8. sz. alá** intézendők.

Budapest, Nagy Sándor könyvnyomdájából, IV., Papnövelde-utcza 8. sz.